T.C

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARIN OKUMA KÜLTÜRÜ KAZANMASINDA OKUMA DERSİNİN GEREKLİLİĞİ VE ÖRNEK BİR İÇERİK MODELİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HİCRAN YAŞAR KANDİŞ

İSTANBUL 2024

T.C

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARIN OKUMA KÜLTÜRÜ KAZANMASINDA OKUMA DERSİNİN GEREKLİLİĞİ VE ÖRNEK BİR İÇERİK MODELİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HİCRAN YAŞAR KANDİŞ

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. BAHATTİN YALÇINKAYA

İSTANBUL 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I

ÖN SÖZ III

ÖZET V

ABSTRACT VI

TABLOLARIN LİSTESİ VII

5.2 Kütüphane Dersi 2. Sınıf aMüfredatı VII

5.3 Kütüphane Dersi 3. Sınıf Müfredatı VII

5.4 Kütüphane Dersi 4. Sınıf Müfredatı VII

KISALTMALAR VIII

1. BÖLÜM GİRİŞ 1

1.1 Amaç ve Hipotez 4

1.2 Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri 4

1.3 Araştırmanın Problemi ve Evreni 5

1.4 Tezin Önemi 5

2. BÖLÜM OKUMA KÜLTÜRÜ 7

2.1 Tanım 7

2.2 Okuma Kültürü Edindirme Süreci 9

2.3 İlkokul Öğrencilerine Okuma Kültürü Kazandırmada Okul Kütüphanelerinin Rolü 11

3. BÖLÜM TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA OKUMA KÜLTÜRÜNÜ YAYGINLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI 16

3.1 Türkiye'de Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Çalışmaları 16

3.1.1"Türkiye Okuyor" Projesi 17

3.1.2 "Yazarlar Okullarda Projesi" 18

3.1.3 "Okuma Kültürü ve Etkili Dil Kullanımı-Şimdi Okuma Zamanı" Projesi 19

3.1.4 "Askıda Kitap Al götür, Oku Getir"- "Biz Okuyan Aileyiz" Projesi 19

3.1.5 Adana: "Süper Okurlar" Projesi 20

3.1.6 Ankara: "Kütüphane Şehri" Projesi 20

3.1.7 İstanbul: "Sıradışı Meydan Okumalar" Projesi 21

3.1.8 Türkiye Geneli: Sesli Okuma Günü 22

3.2. Dünyada Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Çalışmaları 24

3.2.1 Bookstart (Kitaba Başlangıç) Projesi 24

3.2.2 The Reading Agency (Okuma Ajansı) 24

3.2.3 Lesestart (Okumaya Başlangıç) 25

3.2.4 Gütesiegel Buchkindergarten (Kitap Okuyan Anaokulu Belgesi) 25

3.2.5 Family Portraits (Aile Portreleri) 26

3.2.6 "Çocuk Masallarının Olanakları: Dinleyin, Okuyun ve Öykülerin Dünyasına Girin" 26

4. BÖLÜM TÜRKİYE'DE İLKOKUL KADEMELERİNDE OKUMA DERSİNİN GEREKLİLİĞİ 28

4.1 PISA 2022 Verileri Işığında Türkiye'de Okuma ve Okuduğunu Anlama Becerilerinde Genel Durum 28

4.2 Öğrencilerin Okul Dışı Kitap Okuma Durumu 32

4.3 İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Okuma Dersinin Rolü 34

5. BÖLÜM OKUMA/KÜTÜPHANE DERSİ ÖRNEK MÜFREDAT MODELİ 40

5.1 Kütüphane Dersi 1. Sınıf Müfredat Modeli 42

5.1.2 Kütüphane Dersi 2. Sınıf Müfredat Modeli 50

5.1.3 Kütüphane Dersi 3. Sınıf Müfredat Modeli 58

5.1.4 Kütüphane Dersi 4. Sınıf Müfredat Modeli 66

5.1.5 Kütüphane Dersi Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri 78

6. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER 80

KAYNAKÇA 83

ÖN SÖZ

Kitap okumanın çocuklara sayısız katkısı vardır. Onlara yeni bir dünya, yeni bir bakış açısı sunar. Hayal kurma yeteneğini geliştirir. Akademik başarı, sağlıklı sosyal ilişki becerisi, kendini ifade etme becerisi, okuryazarlık becerisi, anlamlandırma, somut ve soyut düşünme becerilerine katkı sunar. Okuma sevgisi olan ve okumayı alışkanlık haline getirmiş çocukların farkındalıkları artar. Kitaplarda gördükleri yeni bakış açıları hayata karşı bakış açılarını genişletir ve olayları farklı açılardan ele almayı bilirler. Kitap okumak çocuklara anlama, sorgulama, yorumlama yeteneği kazandırır. Fikir üretebilme ve organize etme kabiliyetleri gelişir. Bütün bu becerileri edinen çocukların mutlu ve başarılı bir hayat yaşamaları ve yaratmaları kaçınılmazdır. Tam da bu yüzden geleceğin mimarı olan çocuklara kitap okuma sevgisini aşılayıp, onları okuma kültürüne sahip bireyler olarak yetiştirmek için çalışmak eğitimcilerin öncelikli görevlerindendir.

Bir okul kütüphanecisi olarak okumanın çocuklar üzerindeki etkisini birebir gözlemleme şansım oldu. Dahası okumaya ve kütüphaneye yönelik ayrıca bir ders saatinin olmasının, çocuklarda okuma kültürünün oluşmasına olan katkısını gözlemlemek oldukça etkileyiciydi. Bu gözlemlerim beni ülkemizde her okulda etkin bir kütüphanenin ve ilkokul çocukları için okuma dersinin gerekli olduğu sonucuna ulaştırdı. Okuma dersinin çocukların okuma kültürü edinme sürecinde büyük ölçüde etkili olacağı hipotezi ile tez çalışmama başladım. Bu çalışmada, önceki cümlelerde ifade edilen gereksinimler için çözüm önerisi olarak okuma dersine yönelik bir içerik öne sürülmüştür. İlkokul kademelerine yönelik hazırlanan bu okuma dersi içeriğinin alanda yeni çalışmalara ilham olmasını dilerim. Bu ders içeriğini oluştururken farklı öğretim metotları uygulayan okullarda edindiğim tecrübeler bana yol göstermiştir. Ayrıca hem MEB'de belirtilen kazanımlar hem de uluslararası alanda IB PYP modelinde belirtilen kazanımlar göz önünde bulundurularak kapsayıcı bir içerik hazırlanmıştır. Ülkemizin PISA sınav sonuçları da incelenmiş, gelişmeye ihtiyaç duyulan alanlar ifade edilmiştir.

Okul kütüphaneciliği alanında ufkumu genişleten ve beni bu alanda çalışmak konusunda cesaretlendiren kıymetli hocam **Prof. Dr. Asiye Kakırman Yıldız'a** teşekkür ederim.

Tez yazma sürecimde bana her zaman destek olan değerli hocam, tez danışmanım **Doç. Dr. Bahattin Yalçınkaya'ya** çok teşekkür ederim.

Kütüphane müfredatı tasarlarken öğrenci merkezli yaklaşımı ile yeni yöntemler keşfetmemi sağlayan **Özel Acıbadem Okulları'na** teşekkür ederim.

Bu süreçte benden desteğini esirgemeyen kıymetli eşim **Mert Sedat Kandiş'e** ve aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

Tarihe baktığımızda, okuma kültürü ve kütüphane kullanma alışkanlığı toplum temelinde hiçbir devirde net bir zemin oluşturmamıştır. Devlet ve sivil kuruluşların politikalarında, ülkenin geleceğini şekillendirecek çocuklara kitap ve kütüphane kültürünü benimsetmeye yönelik bir yaklaşımın olmayışı, bu alanda hala altyapı eksikliğinin varlığını göstermektedir.[1]

Ülkemizde, okullarda öğrencilere okuma kültürü kazandırmak için sağlam bir temele ihtiyaç duyulmaktadır. TÜİK'in Türkiye'de kitap okuma durumu raporu, PISA 2022 okuma becerileri alanında ortalamanın beklenen, istenen düzeyin altında olması, bu gerekliliği gözler önüne sermektedir.

İşte bu çalışma öğrencilere okuma kültürü kazandırmak amacıyla, okullarda sağlam bir zemin oluşturmaya teşvik edecek bir model sunmaktadır. İlkokul öğrencilerine yönelik okuma dersinin gerekliliğini ortaya koyarken bu ders için örnek bir içerik modeli sunulmuştur. Bu model 1,2,3 ve 4. sınıflar için bir eğitim-öğretim dönemi boyunca haftada bir kez okuma dersi gerçekleşecek şekilde hazırlanmıştır.

Bu çalışma ile ülkemizde bulunan ilkokullarda öğrencilere okuma kültürü kazandırmak ve onları yaşam boyu öğrenen bireyler olarak yetiştirmek amacıyla bir okuma dersi modeli sunulmuş, okuma kültürü sürecinde bütün okullar tarafından uygulanabilir standart bir yaklaşımın olması hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler :

Okuma Kültürü, Okuma Dersi Müfredatı, Okul Kütüphanesi

[1] Asiye Kakırman Yıldız, "Türkiye'de Okuma Alışkanlığı Kültürü İçin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Anaokulu Kütüphanelerinin Gerekliliği", *Milli Eğitim Dergisi,* 208, (2015), 90.

ABSTRACT

When we look at history, the culture of reading and the habit of using libraries have never formed a definitive basis on the basis of society in any period. The lack of an approach in the policies of state and non-governmental organizations to encourage children to adopt book and library culture, which will shape the future of the country, shows that there is still a lack of infrastructure in this field.

In our country, a solid foundation is needed in schools to instill a reading culture in students. TÜİK's book reading situation report in Turkey, PISA 2022 reading skills average being below the expected and desired level reveals this necessity.

This study offers a model that will encourage students to create a solid foundation in schools in order to gain a reading culture. While revealing the necessity of a reading course for primary school students, an example content model is presented for this course. This model was prepared for 1st, 2nd, 3rd and 4th grades so that a reading lesson takes place once a week during an academic year.

With this study, a reading lesson model was presented in primary schools in our country in order to provide students with a reading culture and to raise them as lifelong learners, and it was aimed to have a standard approach that can be applied by all schools in the reading culture process.

Keywords :

Reading Culture, Reading Lesson Curriculum, School Library

TABLOLARIN LİSTESİ

3.1 Son 12 ay içerisinde yaş gruplarına göre kitap okuma durumu (%), 2022…….13

4.1 PISA 2022 Okuma Becerileri Performansı…….25

5.1 Kütüphane Dersi 1. Sınıf Müfredat Modeli……..36

5.2 Kütüphane Dersi 2. Sınıf Müfredatı……43

5.3 Kütüphane Dersi 3. Sınıf Müfredatı……50

5.4 Kütüphane Dersi 4. Sınıf Müfredatı…….57

KISALTMALAR

AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı

BBOM: Başka Bir Okul Mümkün Derneği

BBY: Bilgi ve Belge Yönetimi

ÇGYD: Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği

IB: International Baccalaureate (Uluslararası Bakalorya)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PYP: Primary Years Programme (İlk Yıllar Programı)

IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions (Uluslararası Kütüphane Dernekleri Ve Kuruluşları Federasyonu)

UNESCO: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

PISA: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)

1. BÖLÜM GİRİŞ

"Okuma bireylerde erken yaşta geliştirilmesi gereken ve onların yaşam boyu öğrenen olmalarına yardımcı olmak için sürekli desteklenen temel bir beceridir."[2]

"Okuma kültürü ise bireylerin okuma alışkanlığı kazanmış olmasının yanı sıra, eleştirel okuma yazma becerisine sahip olmasını da gerekli kılar."[3]

Okuma kültürü, yazılı kültür ürünleri ile tanışmış ve bu ürünleri okuyan, anlayan, sorgulayan ve bu ürünlerin sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık haline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültürdür.[4] Bu tanımlardan da yola çıkarak okumanın bir eylemi, okuma kültürünün ise bir süreci ifade ettiği söylenebilir.

Okuma kültürü edinmenin çocukların hem akademik hayatlarını hem de sosyal yaşamlarını olumlu yönde etkilediği pek çok uzman tarafından kabul edilmiştir. Ders başarısı, üniversite sınavı başarısı, okul çevresi ile ilişki, aile ile ilişki vb. gibi. Bülent Yılmaz okuma kültürü edinmenin ders başarısına etkisini şu şekilde açıklamıştır: Sınavda başarılı olabilmek, soruları doğru ve hızlı bir şekilde anlamayı gerektirir. Zihinsel kapasitesi yüksek bir öğrenci, soruları daha hızlı ve doğru bir şekilde kavrayabilirken, daha az gelişmiş bir öğrenci bu konuda geride kalabilir. Bu nedenle, okuma alışkanlığının sınav başarısı üzerindeki ilk etkisi, soruları doğru ve hızlı bir şekilde anlamak üzerinedir. Bu anlayışın yalnızca Türkçe ve sosyal bilimler dersleri için değil, aynı zamanda matematik ve fen bilimleri dersleri için de geçerli olduğunu unutmamak önemlidir.[5] Okuma kültürü edinmek ders başarısına katkı sunduğu gibi sosyal hayatın pek çok alanında da çocukları destekler. İletişim becerileri, öz yönetim, kendini ifade etme gücü vb. gibi. Bu bağlamda okuma kültürü kazanmış çocukların iletişim becerileri sayesinde sağlıklı sosyal ilişkiler kurmakta daha avantajlı olduğu söylenebilir. Fatime Kırs, doktora tezinde okumanın kişinin ufkunu genişlettiğini, kendini keşfetmesine yardımcı olduğunu, dünya ve insanlar hakkında daha derin bir anlayış kazanmasını sağladığını ifade etmiştir.[6] Akademik, bilişsel ve sosyal açıdan çocukları destekleyen okuma kültürü edinimi zamanla toplumun gelişmesine katkı sağlar. Okuma kültürü edinmiş çocuklar okuma kültürüne

---

[2] Shaheen Majid, Venus Tan, "Understanding the Reading Habits of Children in Singapore", *Journal of Educational Media & Library Sciences,* XLV/2, (2007), s. 187-198.

[3] Özgül İnce Samur, *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s. 17.

[4] Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü,* Tudem Yayınları, İzmir 2013, s. 9.

[5] Bülent Yılmaz, "Okuma Alışkanlığını Sınav Başarısına Etkisi" https://bulentyilmazblog.wordpress.com/2016/01/31/okuma-aliskanliginin-sinav-basarisina-etkisi/ [Erişim tarihi: 06.09.2024].

[6] Fatime Kırs, *Türkiye'de Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır 2022, s. 2.

sahip toplumu oluşturur. Bu nedenle okuma kültürünü geliştirmeye yönelik her çalışma birey ve toplum için büyük öneme sahiptir.

İşte bu çalışma ülkemizde okuma kültürü edindirme sürecinin etkili bir şekilde yapılandırılmasını ve toplumsal düzeyde fayda sağlamasını amaçlamıştır. Bu süreçteki çabaların etkili sonuç verdiği gruplardan biri erken çocukluk dönemi olarak ifade edilen ilkokul yıllarıdır. Bu nedenle bu yaş grubundaki çocukların okuma kültürüne katkı sağlamaya yönelik ülkemizde ve dünyada sayısız çalışma mevcuttur. Ülkemizde birçok okul okuma saati uygulaması yapmaktadır. Bunun yanında Türkçe dersine bağlı olarak müfredata uygun şekilde okuma-anlama-yorumlama çalışmaları yapılmaktadır. Ancak okuma kültürü çalışmalarının her okulda aynı şekilde ya da aynı kazanımları edindirecek doğrultuda olduğu söylenemez. Devlet okullarında genellikle yukarıda sayılan çalışmalar yapılırken pek çok özel okul okumaya yönelik ayrıca bir branş dersi niteliğinde dersi yıllık planına eklemektedir. Özel okullarda da her okul kendi imkanları dahilinde bu dersi gerçekleştirmektedir. Okulların özelliğine göre ders içerikleri ve mekanı değişiklik göstermektedir. Örneğin IB PYP modeli uygulayan okullarda kütüphane/okuma dersinin daha etkili şekilde işlendiğini ve kütüphanenin daha aktif kullanıldığını gözlemlemek mümkündür.

Çocukların okul kütüphanesini kullanmalarına önem veren uluslararası bir program olan IB' nin İlk Yıllar Programı (PYP), 3 ile 12 yaşları arasındaki öğrenciler için geliştirilmiştir. Program, öğrencilerin sınıf içinde ve dış dünyada araştıran ve sorgulayan bireyler olarak gelişimine odaklanır. Altı disiplinler üstü tema tarafından yönlendirilen bu çerçeve, altı alandan türetilen bilgi ve becerilerin yanı sıra sorgulamaya güçlü bir vurgu yaparak keşfedilen disiplinler üstü becerileri kullanır.[7]

Bu durumda, okulların devlet okulu ve özel okul olarak ayrılmasının yanı sıra özel okulların da birbirinden farklı sistemler uyguladığı göz önünde bulundurulunca görülüyor ki çocuklara okuma kültürü kazandırma çalışmaları her okulda farklılık göstermekte ve bu durum fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Bu sorunun temel sebebi ülkemizde bütün okullar için zorunlu olacak bir okuma kültürü edindirme çalışmasının bulunmamasıdır. Bu nedenle çalışmada bütün ilkokullarda en az bir ders saatinin okuma ya da kütüphane dersi olması gerekliliği vurgulanmış ve bu ders için örnek bir içerik hazırlanmıştır.

[7] International Baccalaureate Programme "Primary Years Programme" https://www.ibo.org/globalassets/new-structure/brochures-and-infographics/pdfs/pyp-programme-brochure-2017-tu.pdf [Erişim tarihi: 18.05.2024]

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde bilgi hem güç hem de sermaye olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna bağlı olarak dünyada bilgi okuryazarlığı ve okuma kültürü edindirme çabaları hız kazanmıştır. Çünkü ancak değişime ayak uydurabilen, değişimi yöneten, bilgiyi en etkili şekilde kullanabilen bireylerle 'bilgi toplumu' olunabilir ve dünyada güçlü, çağdaş bir konuma gelinebilir. Bu nedenle dünyadaki bu değişim göz ardı edilmemeli, okuma kültürüne sahip, bilgi okuryazarı bir toplumun inşası için çalışmalar hızlandırılmalı ve nitelikli hale getirilmelidir.

İçinde bulunduğumuz dönem, bilgi çağı olarak adlandırılarak bilginin en değerli sermaye olduğu bir dönemi temsil eder. Eğitimcilerin de bu çağa uygun şekilde donatılmaları ve geleceğe yön verebilecek, çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilecek nesilleri yetiştirebilecek yetkinlik ve konumda olmaları önemlidir.[8] Bu yetkinliklere sahip eğitimciler ile verimli bir kütüphane dersi programı gerçekleştirilebilir.

Dünyadaki ilkokulların müfredatı incelendiğinde özel olarak bir kütüphane dersi bulunmadığını ancak farklı yöntemlerle kütüphanede çocukların öğrenme deneyimi yaşamalarına imkan tanındığını söylemek mümkündür. Özellikle ABD ve Kanada gibi bazı ülkelerde "Library Skills" ya da Information Literacy" adı altında öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini destekleyecek programlar ve dersler bulunmaktadır. Bu uygulamalar kısa süre içinde sadece ülkemizde değil dünyada da kütüphane/okuma dersinin gerekli olacağının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gerek okul öncesi gerekse okul dönemi ele alınarak çocukların eğitimi yeniden şekillendirilmeli, gerekli eklemeler yapılmalıdır. Bu çalışmada ilkokul dönemi için etkin bir okuma dersi planlanmış ve gelecekteki çalışmalara fikir olması amaçlanmıştır.

Bir okulda sözü edilen okuma dersinin uygulanabilmesi için okulun zengin bir kütüphaneye ve donanımlı kütüphanecilere ihtiyaç vardır. Milli Eğitim Bakanlığı ne yazık ki her okulda zengin bir kütüphaneyi ve bu kütüphanelere kütüphaneci atanmasını zorunlu kılmamıştır. Her okulda bir kütüphanecinin olmaması kütüphane faaliyetlerinin beklenen düzeyin altında seyretmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle öncelikle her okula zengin bir kütüphane ve her kütüphaneye Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunu bir kütüphaneci atanması gerekmektedir. Okumanın ve okumaya bağlı kazanımların öneminin farkında olan bazı özel okullarda donanımlı kütüphaneciler bulunmaktadır. Ayrıca okuma dersi de

[8] Bilal Yıldırım, "Bilgi Toplumunda Öğretmenlerin Bilgi Liderliği Rolündeki Değişmeler", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 4, (1999), s. 221.

müfredatlarına dahil edilmiştir. Bazı özel okullarda uygulanan bu programın avantajları oldukça nettir. Ülkemizde okuma dersine ihtiyaç duyulduğu ve uygulandığı takdirde okuma kültürünün yaygınlaşmasına katkı sunduğu açıkça görülen bu uygulamanın gerçekleştirilmesi, çocukların eğitim-öğretim hayatlarında önemli ölçüde olumlu bir değişiklik yaratacağı görülmektedir.

1.1 Amaç ve Hipotez

Son yıllarda eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili yenilikçi fikirler gündeme gelmektedir. Öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin en etkili şekilde gerçekleşmesine destek olacak okul kütüphaneleri her okul için bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı öğrencilerin okuma kültürü edinmeleri ve bilgi okuryazarı bireyler olarak eğitilmesi konusunda okuma dersinin gerekliliğini ortaya koymak ve bu ders için yenilikçi; düşünmeyi, araştırmayı, sorgulamayı esas alan bir içerik modeli oluşturmaktır. Bazı özel okullarda farklı yöntemlerle okuma dersi bulunurken devlet okullarında böyle bir ders bulunmamaktadır. Tabi bütün özel okullarda da okuma dersinin olmadığını görülmektedir. Okuma dersi olan özel okulların da müfredatları birbirinden farklıdır. Okuma dersine ilişkin standart bir müfredatın bulunmaması her okulun bu konuda farklı yol izlemesine neden olmuştur. İlkokul kademelerinde okuma kültürü kazandırılması adına ayrı bir dersin olmaması çocukların okuma kültürü kazanmalarını olumsuz yönde etkilediği hipotezinden yola çıkarak bir ders içeriği modeli hazırlanmıştır. Bu ders içeriği modeli ülkemizdeki hem devlet okulu hem de özel okullar için standart bir plan sunmaktadır. Ders içeriğinde bulunan etkinlikler, hem sınıf öğretmenleri için hem de kütüphane öğretmenleri için yol gösterici olabilecek niteliktedir.

Tez konusu daha önce çalışılmamış bir konu olması yönünden özgündür. Okuma saati dersinin içeriğini gündeme getirecek bir çalışmadır. Böylelikle okuma kültürü çalışmaları konusunda literatürde yeni bir başlık oluşturabilecek niteliktedir.

1.2 Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada kütüphanecilik, okuma kültürü, eğitim bilimleri gibi alanlarda literatür taraması yapılmış; ilgili makaleler, tezler, kitaplar incelenmiştir ve değerlendirmeler yapılmıştır. Marmara Üniversitesi Kütüphanesi veri tabanı taranmıştır. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı ilkokul müfredatı detaylı bir şekilde incelenmiş, olası okuma dersi içeriği hazırlanırken dikkate alınmıştır. Okuma kültürü konusunda dünyada yapılan çalışmaları incelemek için de bazı yabancı kaynaklar taranmış, yurt dışındaki bazı kütüphanelerin web sayfaları incelenmiştir. Ülkemizde kitap okuma düzeyini gösteren TÜİK verileri incelenmiştir.

Öğrencilerin okuma becerileri alanında performanslarına ait veriler toplamak amacıyla da PISA 2022 raporu incelenip değerlendirilmiştir.

1.3 Araştırmanın Problemi ve Evreni

Araştırmanın problemi: "Ülkemizde çocukların okuma kültürü kazanmalarını sağlamak amacıyla her okulda okuma dersinin olmaması ve bu ders için standart bir müfredatın bulunmamasıdır." şeklinde ifade edilebilir. Özel ve devlet okulu olmak üzere her okulun kendi belirlediği şekilde okuma kültürü kazandırmak amacıyla çalışma yapması, okuma kültürü kazandırma konusunda standartlaşmayı ve gelişmeyi engellemektedir. Üstelik her okulun farklı çalışmalar yapması çocuklar arasında okuma eğitimi konusunda fırsat eşitsizliğine de sebep olmaktadır. Yanı sıra nitelikli bir okuma dersi, nitelikli kütüphaneleri ve kütüphanecileri de gerekli kılacağından okul kütüphanelerinin niteliğini geliştirmeyi de zorunlu kılacaktır. Böylece her okulda zengin, nitelikli bir kütüphane ve kütüphaneci bulunacaktır.

Araştırma ilkokul öğrencilerini kapsamaktadır. Bu grup; 1. sınıf (6-7 yaş), 2. sınıf (7-8 yaş), 3. sınıf (8-9 yaş) ve 4. sınıf (9-10 yaş) öğrencilerini içermektedir.[9] Okul kütüphanecisinin, okul kütüphanesinde vereceği okuma dersinin gerekliliği ve bu dersin çocukların okuma kültürü kazanmasında ki önemi araştırmanın konusudur.

1.4 Tezin Önemi

Bu çalışma ilkokul kademlerine yönelik okuma dersinin gerekliliğini ortaya koyarken örnek bir ders içeriği sunmaktadır. Çalışmada sunulan okuma dersi içeriği; öğrencilerin okuma kültürü kazanmasına destek olacak niteliktedir. Planlanan içerik öğrencilerin okuma kültürü kazanmalarına destek olurken onların hem akademik hem de sosyal hayatlarında başarılı olmalarına da katkı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Bu çalışma ile ilk defa okuma dersine yönelik bir içerik sunulmuştur. Bu yönüyle alana katkı sağlayacak bir çalışmadır. Okuma kültürü, okuma eğitimi, bilgi okuryazarlık becerilerini destekleme gibi konularda araştırma yapacak araştırmacılara yardımcı olabilecek bir çalışmadır. Bunun yanında ilkokul öğrencileri için etkili okuma ve araştırma derslerine yönelik içerik araştıracak eğitimcilere ve kütüphanecilere de yardımcı olabilecek bir çalışmadır. Bu çalışma, nitelikli bir eğitim-öğretim faaliyeti sürecinde kütüphanecinin ve kütüphane dersinin önemini ortaya koymaktadır. Son yıllarda bazı özel okullarda uygulanan okuma dersi ile hayatımıza girmiş "kütüphane öğretmeni" ifadesine akademik bir açıklık getirmiştir.

[9] Bahar Güzel, *Okul Kütüphanelerinin İlkokul Müfredat ve Kazanımlarını Desteklemedeki Rolü, (*Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2023, s. 11.

Kütüphaneciler özel okul kütüphanelerinde kütüphane memuru, kütüphane personeli, kütüphaneci, kütüphane öğretmeni gibi farklı sıfatlarla bulunmaktadır. Bu durum kütüphanecilerin iş tanımını ve haklarını karmaşık hale getirmektedir. Kütüphanecilik ifadesi aslında günümüzde şemsiye bir tanım olmuştur. Kütüphanelerin niteliğine ve hedef kitlesine göre kütüphanecinin de iş tanımı değişmektedir. Bir üniversite kütüphanecisi ile bir okul kütüphanecisinin sahip olması gereken nitelikler farklıdır. Okulda kütüphane dersi yapan ya da yapmayan kütüphanecilerin de sahip olması gereken nitelikler değişiklik gösterir. Bu vb. karışıklıkların olmaması için kütüphane öğretmeninin iş tanımı ve hakları adil bir şekilde belirlenmelidir. Bu çalışma kütüphane öğretmeninin iş tanımını açıklamakta ve bu konudaki karışıklığa bir çözüm sunmaktadır.

2. BÖLÜM OKUMA KÜLTÜRÜ

Bu bölümde okuma kültürünün tanımı incelenecek ve kapsamı açıklanacaktır. Ayrıca okuma kültürü süreci incelenecek ve yaş gruplarına göre etkisi tartışılacaktır.

2.1 Tanım

Okuma kavramı geçmişten günümüze farklı anlamlar kazanmıştır. Okumanın tanımı daha geniş çerçevelerde yapıldıkça yeni kavramların da kullanımına etki etmiştir. Bu kavramlardan biri de okuma kültürüdür. Okuma kültürü kavramı da tıpkı okuma kavramı gibi geçmişten günümüze gelen süreçte geliştirilmiş ve yeni anlamları ifade etmekte kullanılmıştır. Okuma kültürü ifadesi özellikle son yıllarda sıkça karşımıza çıkan ifadelerden biri olmuştur. Bilginin önem kazanması, teknoloji ile beraber gelen yenilikler okuma kültürüne sahip bir toplum olmanın önemini ortaya çıkarmıştır. Literatürde de çok defa çalışmalara konu olmuştur ve farklı şekillerde tanımlanmıştır. Aşağıda okuma ve okuma kültürüne dair bazı tanımlar yer almaktadır.

Okumak, TDK sözlüğünde;

Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek,

Yazılmış bir metnin iletmek istediği mesajı öğrenmek,

Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek,

Bir şeyin anlamını çözmek,

Bazı belirtilerle bir anlamı, duyguyu kavramak,

Değerlendirmek şeklinde açıklanmıştır. [10]

Okuma kültürü ise yazılı ve görsel kültür ürünlerinden etkilice yararlanan, okumayı alışkanlık düzeyinden eleştirel okuma becerisine taşıyan ve bu kazanımlar bütününü doğduğu andan başlayarak bireyin, bireysel ve toplumsal paydada yaşam biçimine dönüştürmesiyle gerçekleştirdiği davranışlar kümesidir.[11]

[10] Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 1793.

[11] Özgül İnce Samur, *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s. 13.

Okuma, her türlü gelişimin temel noktası olduğu için hayatın her alanında önemlidir. Okuma kültürü ise bu gelişimin, yaşamın doğal akışı içinde yerini bulması ve bireyi hayatı boyunca çeşitli konularda olumlu yönde etkilemesidir.[12]

Okuma becerisi ve okuma kültürü, birbirini tamamlayan iki önemli kavram olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesiyle bilgiye erişim de hız kazanmıştır ve okuma sadece kitaplarla sınırlı kalmamaktadır. Yazılı ve dijital her türlü materyale ulaşarak, okunan metinleri anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme yeteneğine sahip olma, bu becerileri hayatının bir parçası haline getirme konusuyla ilgili bir kavrama dönüşmüştür.[13]

Okuma kültürü, okuma alışkanlığının ve eleştirel okuma becerilerinin gelişmesiyle ulaşılan bir düzeydir ve bu, kişinin yaşamında bildiği veya bilmediği her şeyi derinlemesine bir okur bakış açısıyla değerlendirme yeteneğini ifade eder. Evrensel okuryazarlık olarak adlandırılabilecek bu kavram, yalnızca yazılı materyallerin değil, aynı zamanda görsel, işitsel ve düşünsel olarak aktif bir şekilde yer almayı da içerir.[14]

Yine bu tanımı destekler nitelikte Ayşe Telli tez çalışmasında okumanın yalnızca seslendirmeden ibaret olmadığını, okuyucunun okurken bildiklerini de okuma sürecine dahil ettiği ve bunları bütünleştirip yeni anlamlar ürettiği bir süreç olduğunu ifade etmiştir.[15]

Okuma kültürü, üyeleri arasında okumaya değer verilen; tüm süreçleri ve sonuçlarıyla okumanın yaşamın ayrılmaz parçası olarak deneyimlendiği bir toplumsal yapıya özgüdür. Okuma ve yazma ile ilişkili anlam dünyası, söz konusu toplumsal yapının üyelerinin günlük yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Bir toplumda okuma kültüründen söz edilebilmesi için okuma ve yazma eylemlerinin sadece eğitim ve iş hayatı gibi yaşamın belirli boyutlarının parçası olmasının ötesinde evde, şehir hayatında, farklı mekânlarda ve zamanlarda ne ölçüde görünür olduğunun da dikkate alınması gerekir.[16]

---

[12] Esra Yalçıntaş, "*Okuma Kültürü-Dijital Okuma Farkındalık Programının Özel Eğitim ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Kültürü ve Dijital Okuma Farkındalık Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi",* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Bursa, 2023, s.10.

[13] Berna Kaya, *"Okuma Kültürü Bağlamında Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin İncelenmesi",* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan 2023, s. 8.

[14] Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu "Okuma Kültürü", https://okuyayplatformu.com/wp-content/uploads/2020/12/Okuma_Kulturu_web_Resimli.pdf, (Erişim tarihi: 31.10.2023).

[15] Ayşe Telli, *"Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Güdülenmeleri ile Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Okuma Kültürü Görünümleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme",* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli, 2021, s. 1.

[16] İbrahim Şamil Köroğlu, *Yeni Medya Çağında Okuma Kültürünün Dönüşümü: Türkiye'deki Kitap Yayıncılığı Profesyonellerinin Güncel Yaklaşımları ve Yeni Eğilimleri,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021, s. 6.

Okuma kültürünün yukarıda verilen tanımlarından anlaşıldığı üzere okuma kültürü bireysel olarak ele alınabileceği gibi toplumsal olarak da ele alınabilir. Hem toplum hayatında hem de kişilerin bireysel hayatında etkili olmaktadır.

Okuma kültürüne sahip bireylerin sahip olduğu özellikler kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- Kitap okumayı seven
- Kitap okuma alışkanlığına sahip
- Okuduklarını yorumlayan
- Eleştirel okuma yapan
- Okuduğunu, gördüğünü, duyduğunu kendi akıl süzgecinden geçiren
- Okuma ile edindiği becerileri hayatının her alanında kullanabilen
- İhtiyaç duyduğu bilgiyi seçen ve gerekli olduğunda bu bilgiyi kullanan
- Analitik düşünen
- Doğru zamanda, öğrendiği bilgilerden yola çıkarak bilgi üretebilen kişilerdir.

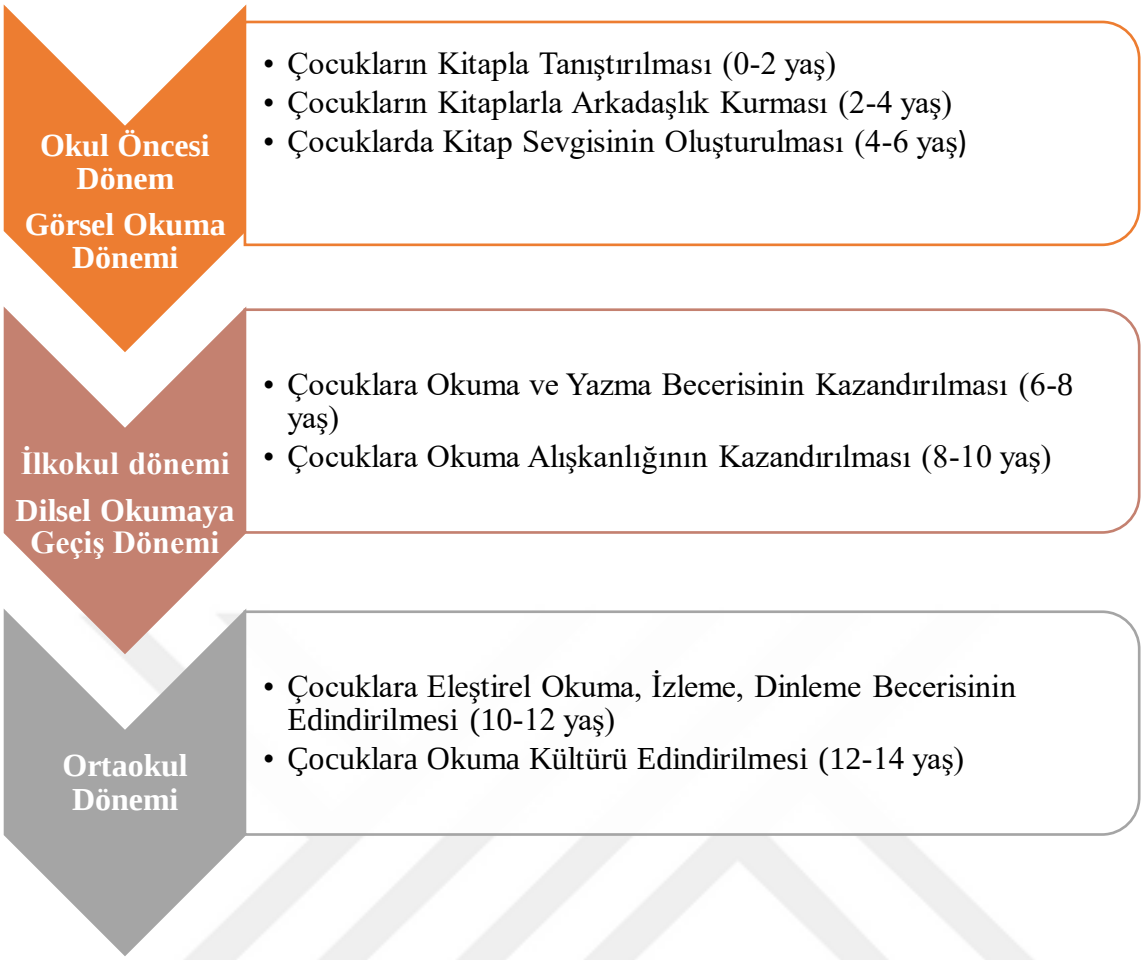
Okuma kültürü ile edinilen bu özellikler öğrencilerin hem kişisel hem de akademik hayatında daha başarılı olmalarını sağlamaktadır. Okuma kültürüne sahip bireyler yetiştirmek için eğitimde okuma kültürünün öneminin anlaşılması gerekmektedir.

Okuma kültürü sürecinin en etkili şekilde gerçekleşmesi için özellikle ilkokul kademesinde yeniden düzenlemeye gidilmelidir. Bu konuda eksiklikler giderilmeli, gerekli eklemeler yapılmalıdır. Okuma kültürü sürecinde dikkate alınması gereken önemli adımlardan biri, bireylerin yaşına uygun olacak şekilde bir plan tasarlanmalıdır.

2.2 Okuma Kültürü Edindirme Süreci

Aşağıdaki tablo çocukların yaş gruplarına ve okul çağına göre okuma kültürü edinme süreçlerini açıklamaktadır. Görsel okuma dönemi ile başlayan bu süreç dilsel okumaya geçiş süreci ile devam eder. Ortaokul döneminde ise çocuğun artık okuma kültürü edinmiş olması amaçlanır. [17]

[17] Özgül İnce Samur, *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s.18

Çocukların yaşları dikkate alınarak oluşturulan bir okuma kültürü edindirme sürecinde bu aşamalar başarıyla sonuçlanır. Başarılı bir okuma kültürü süreci için hem okula hem aileye sorumluluklar düşmektedir. Okullarda yaş gruplarına göre etkili bir okuma kültürü süreci için planlamalar yapılmalı ve uygulanmalıdır. Ülkemizde okuma kültürüne sahip bir toplum altyapısı oluşabilmesi için bütün okullarda uygulanabilecek bir planlama olmalıdır.

Bu çalışmada ilkokul dönemindeki çocuklar için okuma kültürü sürecine uygun olacak şekilde okuma dersi planlanmıştır. İlkokul döneminde bu sürecin en etkili şekilde gerçekleşmesini sağlayacak uygulamalar araştırılmış, geliştirilmiştir. İlkokul döneminde başarıyla tamamlanacak bu süreç ortaokul süreci için sağlam bir temel oluşturacaktır. Böylelikle ülkemizde öğrencilerimiz okumanın öneminin farkında, kültürlü, bilgi okuryazarı becerilerine sahip bireyler olarak yetişeceklerdir.

İlkokul dönemi, çocukların kitap okumayı öğrendikten sonra sevmeye başlamaları için en kritik dönem olabilir. Çocuklar bu dönemde kitap ile ilgili oluşturdukları algılarını yıllarca sürdürebilmektedir. Bu algının nasıl şekilleneceği çocuğun çevresine yani aile ve okul hayatına

bağlıdır. Bu süreçte çocuk kitabın, okunması zor ve sıkıcı bir nesne olduğuna karar verirse bu algıyı kırmak zaman alacaktır. Ya da kitabı hayal kurmak, eğlenmek için harika bir araç olarak görürse bu sevgi ve ilginin büyümesini sağlamak ise daha kolay olur. Bu çerçevede şekillenen, geliştirilen bir eğitim programı; okuma kültürüne sahip, bilgi okuryazarı bir toplum olmanın temelini oluşturacaktır. Günümüzde bilgi okuryazarı bir toplum olmanın gerekliliği anlaşıldığından ülkemizde ve dünyada bu kapsamda çalışmalar hız kazanmıştır. Çünkü bilgi devletler açısından hem sermaye hem de güç anlamına gelmektedir.

2.3 İlkokul Öğrencilerine Okuma Kültürü Kazandırmada Okul Kütüphanelerinin Rolü

Jale Baysal okul kütüphanesini şöyle tanımlamıştır: "Okul kütüphaneleri, ilkokul ve ortaokullarda, müfredatı desteklemek, öğrencilerin kişisel okuma ihtiyaçlarına yanıt vermek, okuma alışkanlıklarını teşvik etmek ve pekiştirmek, kitap ve kütüphane kullanımını öğretmek, toplumsal davranışları güçlendirmeye katkıda bulunmak amacıyla kurulan kütüphanelerdir."[18]

Bu tanımda açıklandığı gibi okul kütüphanesi çocuğun okuma alışkanlığını desteklemelidir. Ayrıca diğer derslerin müfredatını da desteklemelidir. Ancak bu desteği sağlamak için yeterli zamana ihtiyaç vardır. Bu zamanı da haftalık kütüphane dersleri sağlayabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde okul kütüphanesinin kurulma nedeni şu şekilde ifade edilmiştir: [19]

- Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin bilimsel düşünen, demokratik davranışlara sahip,
- Okuma alışkanlığı kazanmış,
- Öğrenmeye, araştırmaya ve yeni teknolojileri kullanmaya istekli,
- Hak, görev ve sorumluluklarının bilincinde,
- Çağın gereklerini yerine getirebilecek şekilde yetişmelerine yardımcı olmak için gerekli düzenlemeleri yapmak.

IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi'nde ise okul kütüphanesinin amaçları şu şekilde belirtilmiştir:[20]

---

[18] Jale Baysal, "Okul kütüphaneleri Türkiye için ne yapabilirler? Türkiye'de ve Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri (1989)", Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Ankara 1989, s.79

[19] Milli Eğitim Bakanlığı "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=4845&MevzuatTertip=5 [Erişim tarihi: 15.05.2024]

[20] IFLA, "IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi" https://kutuphaneci.org.tr/wp-content/uploads/2021/02/okul_kutuphanesi_bildirgesi.pdf [Erişim tarihi: 15.05.2024]

- Okulun görevleriyle birlikte öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları desteklemek ve ilerletmek,
- Çocuklarda okuma, öğrenme, yaşamları boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek,
- Bilgi edinme, anlama, hayal kurma ve eğlenme amacıyla bilgiyi kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak,
- Toplumdaki iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için bütün öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek,
- Yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üretebilmelerinde gerekli olanakları tanımak,
- Sosyal ve kültürel olayların farkında olmayı ve bunlara önem vermeyi sağlayan faaliyetler düzenlemek,
- Okulun görevlerini başarıyla yerine getirmesi için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve velilerle birlikte çalışmak,
- Etkin ve sorumlu vatandaş olarak demokrasiye katılmak için düşünce ve bilgiye erişim özgürlüğünün gerekliliğini benimsetmek,
- Okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini ve okumanın gerekliliğini okulun tamamına ve ilgili olabilecek herkese anlatmak.

Milli Eğitim Bakanlığı ve IFLA'nın belirttiği amaçların yanında Doç. Dr. Erol Yılmaz kütüphane hizmetlerinin özünü temsil eden unsurları şöyle sıralamıştır:[21]

- Okulun görevleriyle birlikte öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları desteklemek ve ilerletmek,
- Çocuklara okuma, öğrenme, yaşamları boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek,
- Bilgi edinme, anlama, hayal kurma ve eğlenme amacıyla bilgiyi kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak,
- Toplumdaki iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için bütün öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek,

[21] Erol Yılmaz, "Eğitimde Okul Kütüphaneleri: Türkiye'de Durum", *Milli Eğitim Dergisi, 208, (2015), s. 262.*

- Yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üretebilmelerinde gerekli olanakları tanımak,
- Sosyal ve kültürel olayların farkında olmayı ve bunlara önem vermeyi sağlayan faaliyetler düzenlemek,
- Okulun görevlerini başarıyla yerine getirmesi için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve velilerle birlikte çalışmak,
- Etkin ve sorumlu vatandaş olarak demokrasiye katılmak için düşünce ve bilgiye erişim özgürlüğünün gerekliliğini benimsetmek,
- Okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini ve okumanın gerekliliğini okulun tamamına ve ilgili olabilecek herkese anlatmak.

Okul kütüphanesi; fiziksel olarak yeterli alanlarda kurulan, günümüz teknolojisi ile zenginleştirilmiş, eğitimi destekleyen basılı ve dijital(bilimsel/edebi)kitap ve kitap dışı materyallerin olduğu, uzman kütüphanecilerin gözetiminde okullarda eğitim öğretim gören öğrencilere ve tüm okul toplumuna (veli, personel, idari kadro, öğretmen) hizmet vererek eğitimi destekleyen bir birimdir.[22]

Yukarıda ifade edilen okul kütüphanesi tanımı ve amaçlarından yola çıkarak okul kütüphanesinin eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğu ve olması gerektiği ortadadır. Ayrıca okul kütüphanesi yalnız öğrencilerin değil öğretmenlerin, velilerin ve bütün okul toplumunun bilgi ihtiyacını karşılamaya yardımcı olur. Okul toplumunun okuma kültürü kazanmasına, kitap ve kütüphane ile bağ kurmasına destek olur.

Megan Daley kitabında okul kütüphanesi için; "Okul kütüphaneleri büyüklük, bütçe kullanımı ve personel bakımından değişiklik gösterebilir ancak hepsi öğrencilerin desteklenmesine ve onların hayat boyu okuyan, öğrenen bireyler olmasına katkı sunmaya odaklanmıştır." ifadesini kullanmıştır.[23]

Okul kütüphanesi öğrenciler için müfredattaki eğitimlerini destekleyecek bir kataloğa sahip olmalıdır. Bu hizmetleri gerçekleştirecek uzman kütüphanecilere ve kütüphane öğretmenlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde henüz Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul kadrosuna kütüphaneci ya da kütüphane öğretmeni dahil edilmemiştir. Ancak Milli Eğitim

[22] Aydın İleri, "Okuma Kültürü ve Okul kütüphaneleri Raporu 2017/ Okul Kütüphanecileri Derneği", *Türk Kütüphaneciliği, II/31, (2017), s. 262.*

[23] Megan Daley, çev. Murat Sır, *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek,* Orenda Kitap Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2020, s. 52.

Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde belirtilen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için her okula bir kütüphaneci atanması bir zorunluluk haline gelmiştir.

Teknoloji ile ihtiyaçların her gün değiştiği günümüzde eğitim öğretim ihtiyaçları da değişmekte gelişmektedir. Çocuklar arasında internetin ve günümüz teknolojilerinin yaygın kullanımı, eğitim ortamlarında ve programlarında uygun koşulların oluşturulmasını gerektirir.[24] Bu durum okullarda okul kütüphanelerinin ihtiyaç ve işlevinin değişmesine yol açmıştır. Günümüzde öğrencilerin okuma kültürü kazanıp yaşam boyu öğrenme süreçlerine destek verecek materyallerin kütüphanede bulunması gerekmektedir. Her okul kütüphanesinde zeka oyunları, eğitici kutu oyunları, araştırmaya yardımcı olacak bilgisayar ve tabletler, harita vb. materyaller bulunmalıdır. Çocuklarda kitap sevgisini oluşturmaya yönelik eğlenceli, etkileşimli kitaplar, kitaplara ait objeler bulunmalıdır. Ayrıca öğrencileri kütüphanede kitap okumaya özendirici okuma alanları, okuma pufları bulunmalıdır. Bu ihtiyaçlar karşılandığı takdirde öğrencilerin okuma kültürü kazanması kolaylaşacaktır. Ülkemizde okuma kültürünün artmasını sağlayacak birincil kurumlar halk ve çocuk kütüphaneleri olduğu gibi; eğitim hayatında da bunu sağlayacak olan birincil kurum okul kütüphaneleridir.

Okul kütüphanelerinin çekiciliğini arttırarak, öğrencileri kütüphaneye ve kitaba özendirmenin yollarından biri renkleridir. Çocukların ilgisini çekecek renkli ve farklı materyaller, okuma ve çalışma alanları kütüphanecilerin işini kolaylaştıracaktır. Bunun yanında ders saatleri dışında gerçekleştirilen eğlenceli ve eğitici etkinlikler de kütüphaneye olan ilgiyi artırabilir. Kütüphanede şarkılı masal saati, fabl okumaları saati vb. etkinlikler örnek olarak sıralanabilir. Her ayın sonunda, her sınıf seviyesinden en çok kitap ödünç alanlar için ayın kitap dostları panosu oluşturarak da öğrencilerin okuma kültürü kazanımına destek olunabilir. Yine bu konuda Megan Daley'in okul kütüphanesi nasıl görünmelidir sorusuna verdiği yanıtlar da okul kütüphanecileri ya da kütüphane öğretmenleri için yol gösterici olabilir:[25]

- Sıcak ve davetkar bir yapıda olmalı, kapı ve girişler insanları içeri davet etmelidir.
- Hem okulda fiziksel ortamda hem de sanal ortamda görünür olmalıdır.
- Güler yüzlü kütüphane öğretmenleri olmalıdır.
- Kitaplar için bir düzen sistemi olmalıdır.
- Kütüphane koleksiyonu belli aralıklarla yenilenmelidir.
- Hem ortak çalışma alanı hem de bireysel çalışma alanı olmalıdır.

[24] Sayım Aktay, Emel Güvey Aktay, "İlkokullarda Teknoloji Eğitimi", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi",19, (2015), s. 21.*

[25] Megan Daley, çev. Murat Sır, *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek,* Orenda Kitap Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2020, s. 54.

- Biraz gürültülü olmalı.
- Modern bir öğrenme ortamı olmalı.

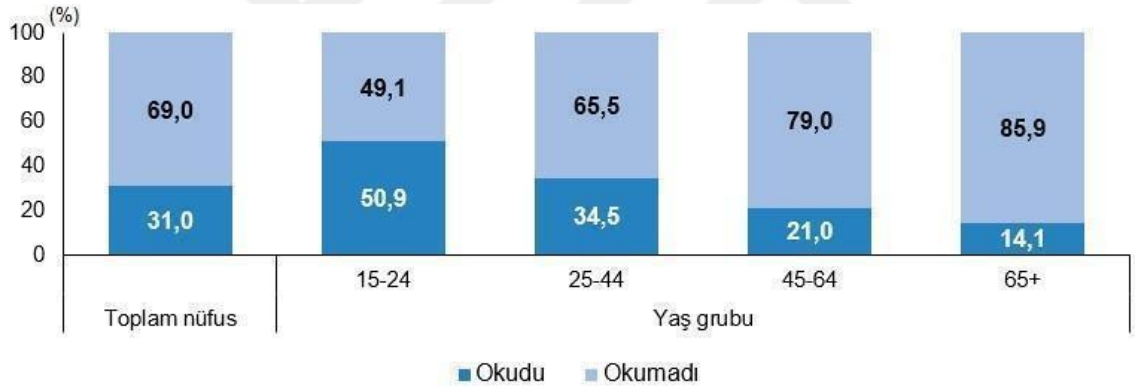
3. BÖLÜM TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA OKUMA KÜLTÜRÜNÜ YAYGINLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

Kitap okumama durumu sadece ülkemizde değil gelişmiş ülkeler de dahil dünyanın pek çok yerinde sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle ülkeler okuma kültürünü yaygınlaştırmak için çeşitli projeler geliştirmişlerdir. Bu bölümde dünyada ve ülkemizde okuma kültürü edindirme, yaygınlaştırma konusunda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalardan yola çıkarak ülkemizin dünyaya kıyasla bu aşamada hangi noktada olduğu araştırılmıştır.

3.1 Türkiye'de Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Çalışmaları

Ülkemizde okuma kültürünü yaygınlaştırmaya dair çalışmaları incelemeden önce TÜİK'in 2022 yılında yayımladığı "Son 12 ay içerisinde yaş gruplarına göre kitap okuma durumu" raporunu inceleyerek ülkemizde kitap okuma oranını görmek faydalı olacaktır.

3.1 Son 12 ay içerisinde yaş gruplarına göre kitap okuma durumu (%), 2022

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, "Son 12 Ay İçerisinde Yaş Gruplarına Göre Kitap Okuma Durumu (%)",https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Kalitesi-Modulu-2022-49760 [Erişim tarihi: 06.02.2024]

Yukarıdaki tabloda son 12 ay içerisinde toplam nüfusun %69'unun hiç kitap okumadığı görülmektedir. Bunun yanında yaş ilerledikçe okuma oranının düştüğünü görmekteyiz. Toplumumuzun çok yüksek bir bölümünün hiç kitap okumadığı açıkça söylenebilir.

Bu tablo ülkemizde okuma kültürü kazandırma çalışmalarının hızlanması gerektiğini ve bu kapsamda sürdürülebilir projelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu kapsamda ülkemizde yapılan ve yapılmakta olan projeler açıklanmıştır.

3.1.1"Türkiye Okuyor" Projesi

Cumhurbaşkanlığı tarafından başlatılan ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinasyonunda yürütülen proje, Ocak 2008'de hayata geçmiştir. Dört yıl sürmesi planlanan bu projede, il ve ilçelerde çeşitli etkinlikler düzenlenerek kitap okuma alışkanlığının artırılması amaçlanmıştır. Türkiye genelinde proje kapsamında en sık gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır: [26]

- Kampanyanın yürütülmesinde önemli bir rol oynayan Halk Eğitim Merkezleri'nde, okuma yazma ve meslek edindirme kurslarına öncelik verilmesi, bilgisayar okuryazarlığı ve hızlı okuma anlama kurslarının açılması,
- Okullarda, kütüphanelerde, halk eğitim merkezlerinde, sosyal tesislerde ve benzeri mekanlarda okuma saatleri düzenlenmesi ve bilgi teknolojileri sınıflarının halkın kullanımına sunulması,
- Yerel televizyon kanallarında, okumaya teşvik edici kitap tanıtım programlarının yayınlanması
- Yazarlar, yayıncılar ve okuyucuların bir araya geldiği kitap fuarları ve okuma etkinliklerinin düzenlenmesi,
- Halk kütüphanelerinde genellikle şiir dinletileri, konferanslar, seminerler, okuma günleri gibi etkinlikler düzenlenmekte ve kitap ile okuma temalı şiir, kompozisyon, karikatür, resim yarışmaları düzenlenmesi,
- Kitabın önemi, okuma alışkanlığının faydaları ve çocukların bu alışkanlığı edinmesinde ailenin rolü gibi konularda eğitim çalışmalarının yapılması,
- İllerde yürütme kurullarının gerekli gördüğü noktalarda, kahvehane ve kıraathane gibi sosyal alanlarda kitaplık ve süreli yayınlara ulaşılabilen okuma salonlarının oluşturulması,
- Kitaplıkların kitap bağışı ve sponsor desteği ile zenginleştirilerek kütüphaneye dönüştürülmesi,
- Kütüphane Haftası'nın, kampanya hedefleriyle örtüştürülerek çeşitli etkinliklerle daha verimli kutlanması,
- Farklı meslek gruplarının kampanyaya ilgi çekilerek kampanyaya desteklerinin alınması,

[26] *Yaşam Boyu Okuma Eğitimi, drl.* Alpaslan Okur, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2013, s.180.

- Kitap bağışı, değişimi ve paylaşımı konularında toplumun tüm kesimleri, kurum ve kuruluşların yönlendirilmesi. Kitap dönüşümünün yapıldığı merkezler oluşturulması.

Bu çalışmada okuma kültürü çalışmalarının kütüphaneler ile sınırlı kalmayıp televizyon, halk eğitim merkezi, sosyal tesis gibi farklı alanlarda da desteklenmesi gerektiğine vurgu yapıldığını görüyoruz. Elbette farklı alanlarda da bu çalışmaların yapılması okuma kültürü kazandırmaya katkı sağlayabilir ancak temel olarak ihtiyaç duyulan sürdürülebilir çalışmaların yürütülmesidir.

3.1.2 "Yazarlar Okullarda Projesi"

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen proje kapsamında, yazarların okullarda öğrencilerle bir araya gelerek, onlara eleştirel bir bakış açısı kazandırarak, okuyan ve düşünen bireyler olarak hayata hazırlamak amaçlanmaktadır. [27]

2012 yılında İstanbul genelinde 79 yazarın katılımıyla gerçekleştirilen ve 98 bin 750 öğrencinin katıldığı projede, öğrenciler okudukları kitapların yazarlarıyla buluşarak kitaplar hakkındaki görüşlerini ve eleştirilerini doğrudan iletebilme imkanına sahip olmuştur.

Proje ile Türkiye'de ilk kez bir ildeki tüm okullar ve birçok yazarın katılımıyla geniş çaplı bir okuma seferberliği başlatılmıştır. Bu proje, Türkiye'nin diğer illerine de örnek olmuş ve diğer illerde de yazar-okur buluşmalarına benzer uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Yazar-okur buluşmaları kitap okuma isteği uyandıran uygulamaların başında gelmektedir. Okuduğu kitabın yazarı ile tanışmak çoğu okur için heyecan vericidir. Bu nedenle kitap fuarı vb. etkinliklerde yazarlar davet edilir ve imza günleri düzenlenir. Proje haricinde de pek çok okul zaman zaman yazar ile söyleşi etkinliği düzenlemektedir. Özel okullarda bu etkinliğin imkan dahilinde devlet okuluna göre daha fazla yapıldığı gözlenebilmektedir. Bu noktada özel okul ile devlet okulunda okuyan çocukların aynı imkanlara sahip olmamasından kaynaklanan bir fırsat eşitsizliğinden bahsedilebilir. Çocukların okuma kültürüne sahip olmasında devlet okullarında okul kütüphanelerinin etkin rol alması bu eşitsizliği en aza indirebilir. Bu konuya genel çerçevede baktığımız zaman her okulda kütüphane ve kütüphane öğretmesi olması ve kütüphanelerin eğitim-öğretimde etkin rol alması uygulanan bu projelerin çoğunun amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlayabilir.

[27] *Yaşam Boyu Okuma Eğitimi, drl.* Alpaslan Okur, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2013, s. 181.

3.1.3 “Okuma Kültürü ve Etkili Dil Kullanımı-Şimdi Okuma Zamanı” Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yürütülen proje, öğrenci, öğretmen ve ailelerden başlayarak toplumun her kesimini kapsayarak bilinçli bir okuyucu kitlesi oluşturmayı, okumanın yaşam biçimi haline gelmesini ve okumaya temel oluşturacak dil becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. [28]

Proje, ilk ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırarak onları etkin okuyucular haline getirmeyi ve öğrencilerin sözcük dağarcıklarını zenginleştirmeyi ve öğrendikleri yeni kelimeleri doğru kullanabilmelerini sağlamayı vizyon olarak benimsemiştir. Proje kapsamında ilk aşamada; akademisyenler, eğitimciler, yazarlar ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan komisyonlar tarafından hazırlık çalıştayları gerçekleştirilmiştir.

3.1.4 “Askıda Kitap Al götür, Oku Getir”- “Biz Okuyan Aileyiz” Projesi

Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, okumayı teşvik etmek amacıyla çeşitli projeler gerçekleştirmiştir. Bu projelerden biri olan "Askıda Kitap" ve "Al Götür, Oku Getir" adlı projeler, halka açık alanlarda kitap okuma alışkanlığı kazandırmayı hedeflemiştir. Ayrıca kitap okuma konusunda farkındalık oluşturarak en azından orta düzeyde kitap okuma alışkanlığı kazandırmak, kitap bağışını teşvik etmek, paylaşma ve ortak kullanma kültürünü geliştirmek, emanet ve sorumluluk bilincini artırmak amaçlanmıştır. [29]

"Biz Okuyan Bir Aileyiz" projesi ise yetişkinlerde kitap okuma alışkanlığının düşük düzeyde olduğu ve bunun aile ortamı içerisinde öğrencilere de olumsuz yansıdığı düşüncesinden yola çıkmıştır. Bu projenin hedefi, yetişkinlere de kitap okuma alışkanlığı kazandırmak ve bunu okullar aracılığıyla gerçekleştirmektir. Bu kapsamda okullarda yapılan etkinliklerle velilere kitap okutulacak ve en çok kitap (sayfa sayısı) okuyan veliler ödüllendirilecektir.

Ayrıca, Malatya'da 2011 yılında İnönü Stadı'nda gerçekleştirilen, 23 bin 822 kişinin "aynı yerde, aynı anda, aynı kitabın, aynı bölümünü yüksek sesle okuyan en çok insan sayısı rekor denemesi", Guinness Rekorlar Kitabı tarafından tescillenmiştir.

Yukarıda daha çok 2018 yılı öncesinde uygulanan bazı projelere yer verilmiştir. Çalışmanın devam eden bölümünde ise 2018-2023 yılları arasında uygulanan daha güncel

[28] Age. s. 181.
[29] Age. s.182.

projeler incelenecektir. Bu sayede zaman içinde çeşitlenen etkinlikler ve uygulamalar görülmüş olacaktır.

Ülkemizde okuma kültürü düzeyini yükseltmek amacıyla faaliyet yürüten platformlardan biri "Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma" platformudur. Bu platform ülkemizde okuma kültürüne dair bazı pilot projelere öncülük etmiş sonuçları raporlamıştır. Aşağıda bu pilot projelerden bazıları yer almaktadır.

3.1.5 Adana: "Süper Okurlar" Projesi

Haziran-Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu proje, 8-14 yaş aralığındaki çocuklar için planlanmıştır. Projeye katılmak isteyen çocuklar, internet ortamında başvuru yapmıştır. "Süper Okur" olmayı hedefleyen çocuklar, kendi yaş grubu için özel olarak hazırlanmış kitap listesindeki eserleri okumuşlardır. Daha sonra, okudukları kitaplara dayalı olarak internet sitesindeki formdaki soruları yanıtlamışlardır. Belirtilen görevleri başarıyla tamamlayan çocuklar, özel olarak tasarlanmış rozetler kazanmış ve sürpriz ödüller elde etmişlerdir. Bu proje kapsamında, 72 çocuğa toplamda 300 kitap ulaştırılmıştır. Bu süreç, çocukların Covid-19 pandemisi döneminde hem yaşam hem de okuma motivasyonu kazanmalarını sağlamıştır. [30]

3.1.6 Ankara: "Kütüphane Şehri" Projesi

Kütüp-Anne Platformu'nun kurucusu Merve Yavuzdemir'in önderliğinde, BBY Haber, Güler Yüzler Derneği, Masal Perileri Eğitim ve Kültür Derneği, Kitap Bankosu ve Kızılcahamam Kütüphane Gönüllüsü Kadınlar işbirliğiyle gerçekleştirilen "Kütüphane Şehri-Ankara" projesi, çocukların Covid-19 salgını nedeniyle uzun süre okula gidememelerinden esinlenerek oluşturulmuş ve geliştirilmiştir. Proje, 3-6 yaş ve 7-10 yaş arası çocuklar için kitaplarla bir "Kütüphane Şehri" kurma deneyimi sunmayı amaçlamıştır. Bu süreçte, çocukların yanı sıra ailelerinin de okuma sürecine dahil edilerek birlikte okumanın önemi vurgulanmıştır. Proje kapsamında, Ankara'nın 11 farklı ilçesinden 3-10 yaş arası 600 çocuğa, uzmanlar tarafından seçilmiş kitaplar ve özel hazırlanmış posterlerden oluşan hediye setleri gönderilmiştir. Ayrıca kitap ve kitap kapaklarından oluşturulan posterlerle birlikte yönergeler de paylaşılmıştır. [31]

---

[30] *Okuyay Platformu ve Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Kılavuzu,* drl. Ebru Şenol, Sevengül Sönmez, 1. Baskı, İstanbul 2021, s. 121-123.

[31] Age. s. 124-125.

Kütüphane Şehri oyunu ile 50x70 cm boyutlarındaki posterin kitap kapağı görünümlü tarafını pencerelerine asan çocuklar, evlerini kitap rafına, apartmanlarını kitaplığa ve sokaklarını kütüphaneye dönüştürerek "Ben okuyorum, apartmanım okuyor, mahallem okuyor, şehrim okuyor." mesajını iletmeyi başardılar.

Bu proje kapsamında Ankara'nın 11 ilçesinde yaşayan 600 çocuğa toplamda 820 kitap ulaştırıldı. Projede 8 kişilik bir ekip ve 45 gönüllü çalıştı. Kütüphane Şehri projesi, etkileşimli bir çalışma olarak diğer projelere örnek teşkil etti.

3.1.7 İstanbul: "Sıradışı Meydan Okumalar" Projesi

"Kitap Her Yerde ve Her Koşulda Okunur." ve "Kitap Okumak Eğlencelidir." düşüncelerinden yola çıkan ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, İl Halk Kütüphaneleri, Öğretmen Ağı Platformu, Öğretmen Akademisi Vakfı, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Türk Kütüphaneciler Derneği, ÇGYD, HAREV, Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları birimi, AÇEV, KODA, BBOM, Sulukale Gönüllüleri Derneği, Tarlabaşı Toplumu Destekleme Derneği, MAD, yazarlar, çizerler, yayınevleri ile kitabevlerinin işbirliği ile gerçekleşen "Sıradışı Meydan Okumalar" sıra dışı yerlerde gerçekleştirilen okuma eyleminin okunan kitabın adına ve içeriğine uygun bir fotoğraf karesinde görselleştirilmesi ve bu görseller için belirlenmiş etiketlerle sosyal medyada paylaşılarak yürütülen bir yarışmayla okumayı farklı sanat dallarıyla buluşturdu.[32]

İstanbul'da gerçekleştirilmek üzere başlanan proje, Türkiye genelinde ilgi gördü. Çevrimiçi eğitim ve atölyelerle farklı il ve ilçelere ulaştı.

Temmuz-Aralık 2020 tarihleri arasında uygulanan proje sonucunda hazırlanan proje kitapçığı, görsel okuma, yaratıcı düşünme ve tasarım odaklı düşünme yöntemlerini somutlaştıran bir kaynak olarak kullanılmayı hedeflemiştir. Kitapçık, proje kapsamında yer alan okurların katılımını gösteren fotoğrafların yanı sıra görsel okuma yaklaşımlarına ilişkin örnekleri içermektedir. Bu özelliği sayesinde kitapçığın, veri oluşturmanın yanı sıra katılımcılara anı olarak hizmet etmesi ve eğitimciler için görsel okuma, Türkçe ve edebiyat derslerinde kullanılabilecek bir ders materyali olması amaçlanmıştır.

5 ayda çocuk, aile ve çocuk, yetişkin ve eğitimci-kütüphaneci olmak üzere dört farklı hedef kitleye yönelik 38 çevrimiçi atölye yapıldı ve bu atölyelere 1814 kişi katıldı.

Bu atölyelerde 12 farklı eğitmenle çalışıldı.

[32] Age. s. 135-137.

Çocuklara okuma ilgisi ve motivasyonu kazandırılmasında görsel okumanın önemi gösterildi.

Kitapları "sıra dışı okuma yöntemleriyle" farklı yaş gruplarındaki okurlara tanıttı. Ailelerin birlikte bir kitap okuyup üzerine beraber düşünmeleri ve kitapla ilgili bir fotoğraf karesi tasarlamalarıyla, çocukların okuma sürecine aileleri de aktif olarak dahil edildi.

Milli Eğitim Bakanlığı il müdürlüklerinin hizmet içi eğitim programları kapsamında "bir görsel okuma yöntemi olarak sıradışı okuma biçimi" ismiyle eğitim olarak yer aldı ve İstanbul dışındaki şehirlerdeki binlerce yetişkinin (eğitimci ve ebeveynlerin) farklı bir okuma yöntemiyle tanışmasını sağladı.

Sıradışı okuma atölyelerine katılan binlerce okur edebiyatı farklı disiplinlerle birleştiren okuma çalışmalarıyla tanıştı.

3.1.8 Türkiye Geneli: Sesli Okuma Günü

Kasım 2020'de tüm Türkiye genelinde gerçekleştirilen Sesli Okuma Günü Projesi, OKUYAY Platformu'nun liderliğinde, "Dünyayı Değiştirmek İçin Sesli Okuyun!" sloganıyla hayata geçirildi. Bu proje, çocuklar başta olmak üzere herkesi günlük en az 15 dakika sesli okumaya teşvik etmeyi amaçladı. [33]

Platform, Ekim 2019'da iştirakçisi Stiftung Lesen'e yaptığı çalışma ziyareti sırasında detaylı bir şekilde bilgi sahibi olduğu Sesli Okuma Günü Projesi'ni OKUYAY ekibinden büyük beğeni aldı. Ziyaretin ardından, projenin Türkiye'de uygulanabilirlik imkanları gözden geçirilerek değerlendirildi. Bu değerlendirme sürecinin sonucunda, 2020 yılında Almanya ile paralel olarak aynı gün ve tema ile Türkiye'de Stiftung Lesen'ın desteğiyle gerçekleştirilmesine karar verildi. Kasım ayı boyunca devam eden proje etkinlikleriyle birlikte, Stiftung Lesen ile paralel bir faaliyet planı izlendi.

Bu proje sayesinde;

Sesli Okuma Günü'nün bu yılki teması, Almanya'da olduğu gibi Avrupa ve Dünya olarak seçildi. Bu tema çerçevesinde, 2-18 yaş grubuna yönelik 4 farklı kategoride 62 kitap önerisi sunuldu. Sesli Okuma Günü Projesi, Türkiye'de okuma kültürünün yaygınlaştırılması için çocuk, genç, yetişkin her yaş grubunun kolaylıkla uygulayabileceği bir yöntem sunmasıyla dikkat çekti ve büyük ilgi gördü. Okurlar, OKUYAY platformunun sosyal medya hesaplarını takip ederek sesli okuma yaparak destek olmak için OKUYAY Platformu ve Sesli Okuma Günü

[33] Age. s. 139-141.

web sitelerinden çağrıya katıldılar. Daha sonra, sesli okuma sırasında çektikleri fotoğraf ve videoları, dijital medyada paylaşarak diğer takipçileri motive etmek için proje e-posta adreslerine gönderdiler. Gönderilen videolar ve fotoğraflar, OKUYAY Platformu'nun sosyal medya hesaplarından paylaşıldı.

"Avrupa ve Dünya" teması kapsamında 2-18 yaş grubuna yönelik 4 farklı kategoride 62 kitap önerisi sunuldu.

Sesli Okuma Günü olarak başlatılan kampanya 10.000.'in üzerinde kişinin sesli okuma yapmasına ve bunu istatistiki olarak hesaplayarak okuma kültürünün yaygınlaştırılması için yeni bir adım atılmasına katkı sağladı.

Sesli okuma yapan kişilerle onları dinleyenler arasında kitaplar üzerinden hem sosyal hem de entelektüel bir bağ kurulmasını sağladı.

Kampanyaya yayınevlerinin, yazarların, çizerlerin, editörlerin destek vermesi toplumda olumlu bir hareket ve ilgi yarattı.

Projenin Türkiye çapında uygulanması 41 ilden katılım olmasını sağladı, hedeflenen kitlelere ulaşıldı.

Bu etkinlik ile ülkemizde bir okuma seferberliğine ihtiyaç duyulduğu ve bunun yanında böyle bir seferberliğe toplum tüm kesimlerinden birey ve toplulukların buluşmaya hazır olduğu görüldü.

Türkiye'de uygulanan 8 projenin detaylarının kısaca açıklandığı bu bölümde farklı yıllarda uygulanan birbirinden farklı projeler incelenmiştir. Bu bilgilere dayanarak ülkemizde okuma kültürünü yaygınlaştırma adına uzun yıllardır çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak buna rağmen bölümün ilk paragrafındaki tabloda da görüldüğü üzere ülkemizde kitap okuma oranı oldukça düşük seviyededir. Yapılan çalışmalara rağmen kitap okuma oranının düşük olmasının nedenleri anlaşılıp buna göre çalışmalara yön verilmelidir.

Bu bölümdeki çalışmalar incelendiğinde kitap ve okuyucunun yanında sürece yazar, çizer, kütüphaneci, öğretmen, ebeveynler ve toplumun farklı alanlarındaki bireyler ve topluluklar dahil edildiğinde sürecin çok daha fazla etkileşimli olduğu görülmektedir. Ayrıca projelere toplu farklı kesimlerinden okuyucuların dahil olması, insanların bu tür projelere katılma yönünde istekli olduğunu göstermektedir. TÜİK raporundan ve uygulanmış projelerden yola çıkarak kitap okuma oranındaki düşük seviyenin önemli bir sebebinin sürdürülebilir

projelerin yetersizliği olduğunu söylenebilir. Okuma kültürünün yaygınlaştırılması için sürdürülebilir projelere ihtiyaç duyulmaktadır.

3.2. Dünyada Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Çalışmaları

3.2.1 Bookstart (Kitaba Başlangıç) Projesi

Bu proje, çocukların doğumlarından itibaren kitaplarla tanışmalarını ve okumaya ilgi duymalarını teşvik etmeyi amaçlar. İlk olarak Birmingham, İngiltere'de Booktrust adı altında 300 bebekle başlayan proje, daha sonra Kuzey İrlanda ve Galler'de de genişletilmiştir. Proje kapsamında, kütüphaneciler ve sağlık çalışanları işbirliği yaparak her bebeğe 7. ay sağlık kontrolünde "Kitaba Başlangıç Çantası (Bookstart pack)" dağıtırlar. Bu çanta, anneler için hazırlanmış "Bebekler Kitaba Bayılır" adlı broşür ile birlikte çocuklar için iki kitap ve bir tekerleme kitabı içerir. İçeriği değiştirilerek, 18-30 aylık bebekler için yeniden hazırlanan çanta da bulunmaktadır. 36-48 aylık çocuklar için ise "Hazine Sandığı" adında bir çanta hazırlanmıştır ve bu çantaya anaokulundan veya yerel kütüphaneden ulaşılabilmektedir. Bu proje Kolombiya, Tayland, Tayvan ve Japonya'da da uygulanmaktadır.

Kitaba başlangıç projesinin zamanla farklı ülkelerde uygulanmaya başlandığı görülmektedir. Bu, projenin etkili olduğunu ve projeden başarılı sonuçlar elde edildiğini göstermektedir. Proje sayesinde hem annelerin kütüphaneyi aktif kullandığı hem de çocukların henüz bebekken kitapla ve kütüphane ile bir bağ kurduğu görülmektedir. Buradan hareketle projenin toplumun okuma kültürü kazanmasına destek olduğu söylenebilir.

3.2.2 The Reading Agency (Okuma Ajansı)

Birleşik Krallık'ta uygulanan bu proje, çok küçük yaşlar dışındaki tüm yaş gruplarını kapsamaktadır. Projenin temel amacı, insanları okumaya teşvik etmek ve okuma isteği ile yeteneklerini geliştirmektir. Son zamanlarda, projenin hedefleri genişletilmiş ve okumanın kişisel ve toplumsal etkileri üzerine, sağlık, refah, sosyal yaşam gibi alanlardaki etkilerine de odaklanılmıştır.[34]Bu projede de toplumun yalnızca bir kesimine değil büyük çoğunluğuna hitap edecek bir proje tasarlandığı görülmektedir. Ayrıca projenin zaman içinde geliştirildiği ve kitap okumayı teşvik etmenin yanında bu projenin kişisel ve toplumsal bağlamda etkilerine

[34] *Okuyay Platformu ve Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Kılavuzu,* drl. Ebru Şenol, Sevengül Sönmez, 1. Baskı, İstanbul 2021, s. 59.

odaklanılmıştır. Böylece toplumun okuma kültürü kazanmasının getirilerinin gözlemlenebildiği söylenebilir.

3.2.3 Lesestart (Okumaya Başlangıç)

Bu proje, Almanya'da okuma kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla birçok çalışma yürüten Stiftung Lesen'in projelerinden biridir. Projenin temel amacı, çocukların hayatlarının ilk dönemlerinde hikaye ve kitaplarla karşılaşmalarını artırmak ve bu alışkanlığı düzenli hale getirmektir. Stiftung Lesen ayrıca Dünya Kitap Günü, Almanya Sesli Okuma Günü, okuma kulüpleri ve Ulusal Okuma İttifakı gibi projeleri de hayata geçirmiştir. Stiftung Lesen'in sürekli olarak uygulanan çalışmalarından biri de kitap ve medya tavsiye paylaşımlarıdır. Kitap ve medya tavsiyeleri Leipziger Lesekompass (Leipzig Okuma Pusulası) Tematik Öneriler ve Çocuk Kitapları İncelemesi olmak üzere üç koldan yürütülüyor.[35]

Bu projede de tıpkı bookstaart (kitaba başlangıç) projesi gibi küçük yaş gruplarının kitapla tanışmasını amaçlayan bir projedir. Toplumda okuma kültürünü yaygınlaştırma çalışmaları yürüten pek çok kurumun çocukların erken yaşta kitaplarla tanışmasını hedeflediği görülmektedir. Bu durum bireyin okuma kültürü kazanmasında erken çocukluk döneminin önemini ortaya koymaktadır.

3.2.4 Gütesiegel Buchkindergarten (Kitap Okuyan Anaokulu Belgesi)

Bu proje, Alman Yayıncılar ve Dağıtımcılar Birliği Okuma Araştırmaları Birimi (Börsenverein Des Deutschen Buchhandels) tarafından hayata geçirilmiştir. Projenin temel amacı, bireylerin okuma becerilerini ve kitap kültürünü kalıcı olarak teşvik etmektir. Bu kapsamda, anaokullarının çevresindeki kitapçılar ve kütüphanelerle işbirliği yapmaları teşvik edilmekte ve bu işbirliğini gerçekleştiren anaokullarına Kitap Okuyan Anaokulu Belgesi verilmektedir. İlk ödül töreni 2019'da Frankfurt Kitap Fuarı'nda gerçekleştirilmiş olup, bu törende 208 anaokulu ödüllendirilmiştir. Projenin başlangıcından bu yana toplam 529 anaokulu ve kreş, kalite mührü almıştır. 2024 yılında kalite mührünün verilmesi Ekim ayında Frankfurt Kitap Fuarı'nda gerçekleşecektir. [36]

---

[35] Age. s. 62.

[36] Börsenverein des Deutschen Buchhandels "Gütesiegel Buchkita" https://www.boersenverein.de/boersenverein/aktuelles/detailseite/boersenverein-und-deutscher-bibliotheksverband-praemieren-fruehkindliche-lesefoerderung-bewerbungsstart-fuer-guetesiegel-buchkita-2/ [Erişim tarihi: 10.03.2024].

Anaokullarının çevrelerindeki yayıncılarla iş birliği içinde olmasını teşvik eden bu proje hem okul hem öğrenci hem de yayıncılar için fırsat oluşmaktadır. Pek çok anaokulunun bu projeye katılmış olması projenin başarılı sonuçlar elde ettiğini göstermektedir. Bunun yanında kalite mührünün okul ve okuru büyük bir kitap organizasyonunda buluşturarak kitap fuarında takdim edilmesi sürecin etkililiğini desteklemektedir.

3.2.5 Family Portraits (Aile Portreleri)

Amerika Birleşik Devletleri Madison Halk Kütüphanesi tarafından yürütülen bu proje, çocukların aileleriyle birlikte kütüphaneye gelip burada bir aile fotoğrafı çektirmesine ve bir aile albümü almasına destek olmaktadır. Ücretsiz olan bu etkinliğin temel amacı, çocukları ve ailelerini kütüphaneye gelmeye teşvik etmektir. Bu etkinlik için kütüphaneye kayıt olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Projenin 2024 Mart ayında uygulandığı ve devam eden aylarda da farklı tarihler için etkinliklerin belirlendiği görülmüştür. [37]

Bu proje direkt kitabı ya da okumayı vurgulamamıştır. Projenin ilk amacı güzel bir etkinlikle aileleri kütüphaneye çekmek olmuştur. Ailelerin kütüphanede hoş vakit geçirip kütüphane ile bir bağ kurması için bir adım olarak nitelendirilebilir. Ayrıca etkinliğe katılmak için kütüphane üyesi olma şartı aranmaması daha fazla insana ulaşma çabasını göstermektedir. İnsanların kitapla ve kütüphane ile ilişki kurmalarını sağlayan etkili bir proje olduğu söylenebilir.

3.2.6 "Çocuk Masallarının Olanakları: Dinleyin, Okuyun ve Öykülerin Dünyasına Girin"

2020 yılında Japonya Ulusal Diyet Kütüphanesi tarafından uygulanan bu proje kütüphanelerde çalışan kütüphanecilerin çocuk edebiyatı alanında bilgi sahibi olmasını ve böylelikle çocuklara daha faydalı olmalarını amaçlamaktadır. Bu proje ile kütüphaneciler, alanında uzman bir eğitimci koordinatörlüğünde derslere katılmaktadır. Proje halen günümüzde yürütülmektedir. [38]

Yukarıda bahsedilen projelerden farklı olarak bu projede kütüphaneciyi geliştirmeye yönelik bir çalışma yürütüldüğü belirtilmiştir. Kütüphanecilerin çocuk edebiyatı hakkında bilgi

[37] Madison Public Library "Family Portraits" https://www.madisonpubliclibrary.org/new/family-portraits [Erişim tarihi: 10.03.2024].
[38] National Diet Library, "Çocuk Masallarının Olanakları: Dinleyin, Okuyun ve Öykülerin Dünyasına Girin." https://www.kodomo.go.jp/index.html [Erişim tarihi: 10.03.2024].

sahibi olarak kullanıcılara daha faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu projenin kütüphanenin hizmet kalitesini arttıran bir çalışma olduğu söylenebilir.

Bu bölümde okuma kültürünü arttırmak adına ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalardan pek çoğu okul öncesi ve ilkokul dönemi çocuklarına hitap etmektedir. Erken çocukluk döneminde kazandırılan kitap ve okuma sevgisi ilerleyen yıllarda çocukların okumayı bir alışkanlık haline getirmesine, böylelikle okuma kültürüne sahip olmalarına fayda sağlar. Uygulanan projeler incelendiğinde bir projenin en yüksek verimlilikte olabilmesinin temel şartının sürdürülebilirlik olduğu görülmektedir. Tek seferlik uygulanan ve kısa sürede unutulan projeler uygulandığı an için olumlu sonuçlar doğurabilir. Ancak belirli zaman aralıklarında rutin halinde devam eden projeler hem uygulandığı an için olumlu sonuçlar doğurur hem de bir süreç olarak hitap ettiği topluluğun kitaplar ile bir ilişki kurmasına ve okuma kültürü kazanmasına yardımcı olur. Almanya ve İngiltere'de yıllardan beridir uygulanan projelerin etkileşiminin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Benzer çalışmaların ülkemizde de yapıldığı söylenebilir. Özellikle son yıllarda halk ve çocuk kütüphanelerinde atölye çalışmaları ve düzenlenen kitap fuarları toplumun kitap ile ilişkisini arttırdığı gözlemlenmektedir.

Okuma kültürüne sahip bir toplumun bulunduğu ülkeye sağlayacağı faydalar düşünüldüğünde bunun için yapılan çalışmalar son derece önemlidir. Ülkemizde okuma oranının düşük olması okuma kültürüne sahip insan sayısının yetersiz olduğunu göstermektedir. 2022 PİSA sonuçları da bunun bu durumun bir kanıtı niteliğindedir.

4. BÖLÜM TÜRKİYE'DE İLKOKUL KADEMELERİNDE OKUMA DERSİNİN GEREKLİLİĞİ

Ülkemizde okuma kültürü düzeyinin istenen yeterlilikte olmadığı TÜİK verilerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca ülkemizde öğrencilerin okuma ve okuduğunu anlama becerileri de beklenen yeterlilikte değildir. Bu da PISA 2022 raporundan anlaşılmaktadır. Bu bölümde ülkemizde ilkokul kademeleri için okuma dersine neden ihtiyaç duyulduğu açıklanacaktır. Bu kapsamda PISA 2022 okuma becerileri düzeyi raporu incelenecektir ve dünya ülkeleri ile karşılaştırıldığında ülkemizin hangi düzeyde olduğu saptanacaktır.

4.1 PISA 2022 Verileri Işığında Türkiye'de Okuma ve Okuduğunu Anlama Becerilerinde Genel Durum

Bu bölümde PISA 2022 sonuçlarından yola çıkarak Türkiye'de okuma, anlama becerileri değerlendirilecektir. Aynı zamanda diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında hangi alanda daha fazla gelişmeye ihtiyaç duyulduğu saptanacaktır.

PISA, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı olarak adlandırılan bir izleme araştırmasıdır ve OECD tarafından üçer yıllık dönemler halinde gerçekleştirilmektedir. Bu program 15 yaşındaki öğrencilerin modern toplumda gerekli temel bilgi ve becerilere sahip olup olmadıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. 2022 yılında 81 ülkenin katıldığı bu uygulamada Türkiye, 196 okul ve 7250 öğrenci ile temsil edilmiştir.

4.1 PISA 2022 okuma becerileri performansı

Ülke Sıralaması	Oecd Ülkeleri Sıralaması	Ülke	Ortalama Puan	%95 Güven Aralığında Ortalama
1		Singapur	543	539 – 546
2	1	İrlanda	516	511 – 521
3	2	Japonya	516	510 – 522
4	3	Güney Kore	515	508 – 523
5		Tayvan	515	509 – 522
6	4	Estonya	511	506 – 516
7		Makao	510	508 – 513
8	5	Kanada	507	503 – 511
9	6	ABD	504	495 – 512
10	7	Yeni Zelanda	501	497 – 505

11		Hong Kong	500	494 – 505
12	8	Avustralya	498	494 – 502
13	9	Birleşik Krallık	494	490 – 499
14	10	Finlandiya	490	486 – 495
15	11	Danimarka	489	484 – 494
16	12	Polonya	489	483 – 494
17	13	Çek Cumhuriyeti	489	484 – 493
18	14	İsveç	487	482 – 492
19	15	İsviçre	483	479 – 488
20	16	İtalya	482	476 – 487
21	17	Avusturya	480	476 – 487
22	18	Almanya	480	473 – 487
23	19	Belçika	479	474 – 484
24	20	Portekiz	477	471 – 482
25	21	Norveç	477	472 – 482
26		Hırvatistan	475	471 – 480
27	22	Letonya	475	470 – 479
28	23	İspanya	474	471 – 478
29	24	Fransa	474	468 – 480
30	25	İsrail	474	467 – 481
31	26	Macaristan	473	467 – 479
32	27	Litvanya	472	468 – 476
33	28	Slovenya	469	465 – 472
34		Vietnam	462	454 – 470
35	29	Hollanda	459	451 – 468
36	30	Türkiye	456	452 – 460
37	31	Şili	448	443 – 453
38	32	Slovakya	447	441 – 453
39		Malta	445	442 – 449
40		Sırbistan	440	435 – 446
41	33	Yunanistan	438	433 – 444
42	34	İzlanda	436	432 – 440
43		Uruguay	430	426 – 435

44		Brunel	429	427 – 432
45		Romanya	428	421 – 436
46		Ukrayna	428	420 – 435
47		Katar	419	416 – 422
48		Birleşik Arap Emirlikleri	417	415 – 420
49	35	Meksika	415	410 – 421
50	36	Kosta Rika	415	410 – 420
51		Moldova	411	406 – 416
52		Brezilya	410	406 – 414
53		Jamaika	410	401 – 418
54	37	Kolombiya	409	401 – 416
55		Peru	408	403 – 414
56		Karadağ	405	402 – 408
57		Bulgaristan	404	398 – 411
58		Arjantin	401	398 – 411
59		Panama	392	385 – 399
60		Malezya	388	383 – 393
61		Kazakistan	386	383 – 390
62		Suudi Arabistan	383	379 – 386
63		Güney Kıbrıs	381	379 – 383
64		Tayland	379	373 – 384
65		Moğolistan	378	374 – 383
66		Guatemala	374	369 – 379
67		Gürcistan	374	369 – 378
68		Paraguay	373	368 – 378
69		Azerbaycan	365	360 – 370
70		El Salvador	365	359 – 370
71		Endonezya	359	353 – 364
72		Kuzey Makedonya	359	357 – 360
73		Arnavutluk	358	355 – 362

74		Dominik Cumhuriyeti	351	347 – 356
75		Filistin	349	345 – 353
76		Filipinler	347	340 – 353
77		Kosova	342	340 – 344
78		Ürdün	342	337 – 347
79		Fas	339	332 – 347
80		Özbekistan	336	332 – 339
81		Kamboçya	329	325 – 333

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "PISA 2022 Türkiye Raporu Okuma Becerileri Alanı" https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_01/26152404_pisa2022_rapor.pdf

[Erişim tarihi: 24.03.2024].

PISA 2022'ye katılan 81 ülkenin okuma becerileri alanındaki ortalama puanları 329 ile 543 arasında değişmektedir. Bu katılımcı 81 ülkenin okuma becerileri alanındaki ortalama puanı 435 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, OECD ülkelerinin bu alandaki ortalama puanının 476 olduğu saptanmıştır. En yüksek performans gösteren ilk beş ülke sırasıyla Singapur, İrlanda, Japonya, Güney Kore ve Tayvan'dır (Çin). En düşük performans gösteren beş ülke ise sırasıyla Kamboçya, Özbekistan, Fas, Ürdün ve Kosova'dır. Okuma becerileri alanında en yüksek ve en düşük performans gösteren ülkeler arasındaki ortalama puan farkı, PISA 2022'ye katılan tüm ülkeler arasında 214 puan iken, OECD ülkeleri arasında bu fark 107 puandır.

Türkiye'nin okuma becerileri alanında ortalama puanı 456'dır ve diğer katılımcı ülkelerin ortalama puanından önemli ölçüde yüksektir. Türkiye, PISA 2022'ye katılan 81 ülke arasında okuma becerileri alanında 36. sırada, 37 OECD ülkesi arasında ise 30. sırada yer almaktadır. Bu performansıyla Türkiye, Şili, Slovakya, Yunanistan, İzlanda, Meksika, Kosta Rika ve Kolombiya da dahil olmak üzere toplam 45 ülkeden daha yüksek bir sıralamaya sahiptir.[39]

[39] Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "PISA 2022 Türkiye Raporu Okuma Becerileri Alanı" https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_01/26152404_pisa2022_rapor.pdf
[Erişim tarihi: 24.03.2024].

PISA'nın 2000 yılından beridir uygulamalarında ülkelerin uzun dönem performanslarına bakıldığında son 20 yılda Türkiye, matematik ve fen alanlarında istikrarlı şekilde ilerleme sağlayan dört ülkeden biridir. Bu süreçte Türkiye'nin **okuma becerileri alanındaki performansında ise anlamlı bir değişiklik görülmemiştir.**

Ülkemizde matematik alanında öğrencilerin %61,3'ü, fen alanında %75,3'ü ve okuma becerileri alanında ise %70,7'si asgari performans düzeyine ulaşmıştır. Üst performans düzeyindeki öğrenci oranları ise matematik alanında %5,4, fen alanında %4, okuma becerileri alanında %1,9'dur. **Okuma becerileri alanında üst performans düzeyindeki öğrenci oranının diğer alanlara kıyasla düşük olması dikkat çekmektedir.**

Türkiye'deki öğrencilerin yaklaşık %71'i okuma becerileri açısından 2. Yeterlilik düzeyine veya daha üstüne ulaşmış durumdadır. (OECD ortalaması ise %74). Bu öğrenciler, genellikle orta uzunluktaki metinlerde ama fikri belirleyebilir, bazen karmaşık olsa da açık kriterlere dayalı olarak bilgi bulabilir ve metinlerin amacı ve biçimi hakkında düşünebilirler. Okuma becerileri alanında asgari performans düzeyine (2.düzey veya üstü) ulaşan 15 yaşındaki öğrencilerin oranı, Singapur'da %89 iken Kamboçya'da %8'e kadar değişiklik göstermektedir.

Türkiye'de öğrencilerin sadece %2'si okuma becerileri alanında 5. yeterlilik düzeyi veya daha üstüne ulaşmıştır. OECD ülkelerinin ortalaması ise %7'dir. Bu öğrenciler, uzun metinleri anlayabilir, soyut veya mantık dışı kavramlarla başa çıkabilir ve bilginin içeriği ya da kaynağıyla ilgili örtük ipuçlarına dayanarak gerçek ile görünen arasında ayrım yapabilirler.

Dünya ortalamasına bakıldığında ülkemizin okuma becerileri alanında orta seviyenin biraz üstünde olduğu görülmektedir. Yıllar içinde okuma becerileri alanında kayda değer bir artışın tespit edilmemesi bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğunun bir kanıtıdır.

4.2 Öğrencilerin Okul Dışı Kitap Okuma Durumu

Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu okuma alışkanlığını etkileyen nedenleri şu şekilde sıralamıştır:[40]

Sözlü kültürün geleneğinden kaynaklanan nedenler,

Zihniyete yönelik nedenler,

Topluma yönelik nedenler,

Kültürel nedenler

Eğitimle ilgili nedenler,

[40] Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu, "Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi", https://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/raporlar/13_okuma_aliskanligi_karnesi2006.pdf [Erişim tarihi: 08.09.2024].

Ekonomik nedenler,

Zamana ve döneme ilişkin nedenler,

Medya merkezli (özellikle televizyona bağlı) nedenler. Bu nedenler incelendiğinde çocukların okuma alışkanlığı kazanmasının sadece okul içinde ders içi okuması ile mümkün olmadığı görülmektedir. Ders dışı okuma, okuma alışkanlığı kazanımında son derece önemlidir.

Ülkemizde kitap okuma düzeyi ile okuma becerileri konusunda istenilen noktada olunamamasının nedenlerinden biri okul ve ders dışı okumaya gerekli önemin verilmemesidir. Öğrencilerin kendilerine ve dünyaya karşı bilinçli olmaları, bilgili olmaları sadece ders kitapları ile sağlanamaz. Aynı şekilde okuma kültürü kazanmaları için de sadece okul içi okumalar ve etkinlikler yeterli değildir. Çocuklar okul dışında da okumaya tanık olmalıdır. Bu noktada en önemli konu ailenin okuma eğilimidir. Aile bireyleri evde kitap okumaya zaman ayırdıkça çocuğunda okuma isteği artış eğilimi gösterir. Bunun yanında çocukla birlikte çocuk kitaplarını okumak, okunan kitaplar ile ilgili muhabbet etmek, kitap kahramanları ile ilgili düşüncelerin paylaşılması vb. gibi küçük adımlarla büyük başarılar elde edilebilir. Çünkü bir çocuğun ilk rol modeli ailesidir. Bazı araştırmalar evde televizyona ayrılan vaktin arttıkça okumaya ayrılan zamanın azaldığını göstermektedir. İbrahim Ortaş çalışmasında ülkemizde ortalama 6 saat televizyon izlendiğini, kitap okumaya ise yılda 6 saat harcandığını belirtmiştir.[41] Böyle bir ortamda çocuklar ne yazık ki kitap okunmasına değil televizyon izlenmesine tanıklık ediyor ve zamanla bu tanıklığın neticesinde kendileri de uzun saatler boyunca televizyon izlemeyi tercih ediyorlar. Çocukların yaşları ilerledikçe tablet, telefon, sosyal medya kullanımında da uzun saatler harcanıyor. Bu durumun tersine dönmesi için ailelerin bilinçlenmesi ve evde kitap okumayı önemsemeleri gerekmektedir.

Çocukların ders dışı kitap okumasında bir diğer önemli faktör ise arkadaş çevresidir. Küçük yaşta çocuklar sevdikleri arkadaşları ile aynı şeyi yapmaktan mutluluk duyarlar. Bu nedenle çevresinde kitap okuyan arkadaşları olan çocukların okumaya ilgi duyması beklenen bir durumdur. Aile ve arkadaş etkisine ek olarak okul motivasyonu, öğretmen tutumu da çocukların kitap okuma sevgisine etki etmektedir. Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu 2006 yılında yayınladığı Türkiye'nin okuma alışkanlığı karnesinde öğretmenlerin genelde kitap okumadıklarını belirtmiştir. Bu rapora göre öğretmenlerin yüzde 33,4'ü düzenli, yüzde 63,3'ü bazen kitap okurken yüzde 3,3'ü hiç kitap okumamaktadır.[42] Bu durum kitap okuma konusunda

[41] İbrahim Ortaş, "Türkiye ve Dünyada Kitap Okuma Değerlerinin Karşılaştırması ve Sosyal Yaşamımıza Etkileri", *Türk Kütüphaneciliği,* III, 28, (2014) s.334.

[42] Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu, "Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi", https://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/raporlar/13_okuma_aliskanligi_karnesi2006.pdf [Erişim tarihi: 08.09.2024].

öğrencilere rol-model olacak öğretmen sayısının sınırlı olduğu göstermektedir. Aile ve okul motivasyonunda karşımıza çıkan tablo çocukların okuma kültürü kazanmalarının neden istenilen düzeyde olmadığını ne yazık ki göstermektedir. Bu nedenle bu çalışma konuya bir çözüm olarak kütüphane dersi önerisinde bulunsa da bu dersin aile-öğrenci-öğretmen iş birliği ile gerçekleşmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Bu noktada kütüphane dersini verecek olan kütüphane öğretmenine önemli bir görev düşmektedir. Kütüphane öğretmeni, velilerini evde çocuklarla birlikte kitap okumaya teşvik etmeli, aile ile beraber yapılabilecek kitaba dair etkinlikleri ödev vermelidir. Bunun yanında aileleri kitap fuarlarına, çocuk kütüphanelerine gitmek konusunda motive etmelidir.

4.3 İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Okuma Dersinin Rolü

İlkokul öğrencileri yani 7-10 yaş aralığındaki çocuklar zamanlarının çok büyük bir kısmını okulda geçirmektedirler. Bu zaman diliminde öğretmenleri ve akranları ile bir öğrenme deneyimi yaşarlar. Kitaplar, değerler eğitimi, hayat bilgisi ve dil bilgisi gibi sözel ve duygusal kazanımların yanı sıra, matematik, sayısal mantık, evren ve doğa bilimleri gibi konularda da öğrenmeyi desteklemektedir.[43] Öğrencilerin bu deneyim sürelerinde onlara okumayı sevdirecek etkinliklerin olması çocukların okumaya ve kitaba olan ilgisini arttıracaktır. Ancak etkinliklerin sürekli ve çeşitli olması bu sürecin devamlı ve kalıcı olmasını sağlar.

İlkokul derslerinde Türkçe dersi kapsamında okuma anlama becerilerini geliştirmeye yönelik içerikler, etkinlikler bulunmaktadır. Fakat kitabı, kütüphaneyi sevdirmek, bu sevgiyi ve ilgiyi canlı tutarak çocuklara okuma kültürü kazandırmak için bu yeterli olmaz. Ancak her hafta okul kütüphanesinde bu amaca yönelik bir müfredata bağlı işlenecek okuma dersi ile bu mümkün olabilir. Böyle bir sistemde öğrenci her hafta okul kütüphanesine gider, orada öğrenme deneyimi yaşarken kitaplarla bir ilişki kurar. Böylece okuma kültürüne sahip bir birey olmanın önemli adımlarından biri başarıyla atılmış olur.

Okul kütüphanelerinde okuma dersinin gerekliliğinden bahsederken burada karşımıza çıkan bazı ihtiyaçlar olmaktadır. Bu ihtiyaç ve eksikler tamamlandıktan sonra okuma dersleri de en verimli şekilde olacaktır. Öncelikle her okulda zengin bir okul kütüphanesi olması gerekmektedir. Okul kütüphanesi kaynakları çocukların yaş seviyelerine uygun olmalıdır. Aynı zamanda ilgi çekici, ufuk açıcı olması önemlidir. Basılı kaynakların yanında dijital kayaklara

[43]Metin Akyüz, "Çocuk Edebiyatının Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi", Çocuk Edebiyatı - Okuma Kültürünün Temelleri (2020), (ed.) Sedat Karagül&Erhan Şen, Nobel Yayınları, Ankara 2020, s. 92-101

da yer verilmeli, öğrencilerin okuyan, araştıran sorgulaya bireyler olmasına imkan tanınmalıdır. Bu kayakların en doğru şekilde edinilmesi, kullanılması ve öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılabilmesi için de her okul kütüphanesinde Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunu kütüphaneciler bulunmalıdır. Bazı özel okullarda olduğu gibi bütün ilkokullarda kütüphane öğretmeni olarak okuma dersini kütüphaneciler yapmalıdır. Kütüphane öğretmenliğinin en verimli şekilde gerçekleşebilmesi için Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunlarına formasyon verilmesine dair bir çalışma yapılması büyük ve etkili bir adım olacaktır. Zira bölüm mezunu kütüphaneciler zaten çalıştıkları özel kurumlarda öğretmenlik deneyimi edinip bu deneyimi çocuklara kitapları sevdirmek üzerine kullanmaktadırlar. Formasyon alarak öğretmenlik vasıflarını güçlendirebilir, çocuklara ve okul toplumuna daha faydalı olabilirler. Geniş bir çerçeveden bakıldığında ise aslında Türkiye'de okuma alanında güçlü bir etki ile teşvik oluşturabilecekleri öngörülmektedir.

Devam eden bölümde bu konuya daha detaylı yer verilecektir. Bahsedilen ihtiyaçların karşılandığı bir okul ortamında, kütüphanede en etkili okuma dersinin nasıl gerçekleşebileceğine dair açıklamalar, öneriler ile ilkokulda okuma dersinin çocukların okuma kültürü edinmesinde nasıl rol alacağı açıklanacaktır. Öncelikle okuma dersinin amacı ve kapsamı ele alınmalıdır.

İlkokul kademelerinde okuma dersinin amacı:

- Okuma eyleminin sürekliliğini sağlamak,
- Öğrencilerin kitaba, okumaya, öğrenmeye ve keşfetmeye yönelik ilgilerini canlı tutmak,
- Öğrencilerin akademik, dil ve bilişsel gelişimine destek olmak,
- Öğrencilerin bilgi okuryazarı bireyler olmasına katkı sunmak,
- Öğrencilerin okuma kültürüne ve bilincine sahip olmasını sağlamak,
- Öğrencilerde kütüphane kültürü ve bilincini oluşturmak,
- Öğrencilerin okuma becerileri düzeyinin en iyi seviyede olmasına desek olmak,
- Öğrencilere analitik düşünme becerisi kazandırmak,
- Her okulda gerçekleştirilen bir ders olarak okuma becerileri alanında ülkemizde bütün ilkokul çağındaki çocuklar için fırsat eşitliği sağlamak olarak sıralanabilir.

Okuma dersinin genel olarak kapsamını, içeriğini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sesli okuma,
- Sessiz okuma

- Görsel okuma,
- Hızlı okuma,
- Dijital okuma,
- Eleştirel okuma,
- Yaşam becerileri edindirme,
- Oyunlaştırma yöntemi ile hedeflenen kazanımları edindirme,
- Öyküleştirme yöntemi ile hedeflenen kazanımları edindirme,
- Aile etkileşimli etkinlikler tasarlamak,
- Basılı ve dijital kaynaklar ile araştırma becerisini geliştirmek,
- Bilgi okuryazarlığı becerilerini desteklemek.

Yukarıda sözü edilen okuma eğitiminin kapsamını oluşturan unsurları detaylı bir şekilde açıklamak faydalı olacaktır.

Sesli Okuma: Bu okuma türünde amaç öğrencilerin okudukları metinde geçen kelimelerin telaffuz edilişini ve hangi bağlamda kullanıldıklarını öğrenmektir. Sesli okuma sadece anlamayı değil anlatmayı da kapsar. [44]

Sessiz Okuma: Bu okuma türünde amaç öğrencilerin hızlı ve akıcı okumalarını sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde oluşan okuma sürecidir.

Görsel Okuma: Görsel okuma çağımızın okuma şekli olarak nitelendirilebilir. Görsel mesajları(tablo, resim, fotoğraf, harita) anlamak manasına gelmektedir.

Hızlı Okuma: Belirli bir süre içinde fazla sayıda kelimeyi okumak anlamına gelmektedir. Hızına göre okuma basamakları şöyle sıralanabilir:

1. Çok hızlı okuma: 600-1000 kelime (dakikada)

2. Hızlı okuma: 400-600 kelime (dakikada)

3. Orta hızlı okuma: 200-400 kelime (dakikada)

4. Yavaş okuma: 200 kelimeden az (dakikada)

Dijital Okuma: Elektronik metinlerin okunmasıdır.

Eleştirel Okuma: Bir metnin sorgulanarak, düşünülerek okunmasıdır. Bir metin okunurken neden, niçin, nasıl sorularının sorularak okunmasıdır.

[44] *Yaşam Boyu Okuma Eğitimi, drl.* Alpaslan Okur, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2013, s. 162-171.

Yaşam Becerileri Edindirme: Okuma dersinde amaç sadece hedeflenen bilgileri öğrenciye yüklemek değil, öğrencinin hayatının her alanında desteklenmesidir. Bu bağlamda okuma dersleri içeriği öğrencinin yaşamını destekleyecek bazı becerileri de kapsar. Sosyal beceriler, iletişim becerileri, düşünme, araştırma, özyönetim becerilerine katkı sunacak ders içi etkinlikler yer alır. Kısaca örnek vermek gerekirse; derste işlenecek konu hakkında önce öğrencilerle sorgulamalar yapılır ve öğrenciler düşünmeye yönlendirilir. Öğrenciler öğrenilen konu hakkında düşüncelerini birbirleriyle paylaşır ve ders sonunda çıkardıkları ürünleri birlikte değerlendirerek akran değerlendirmesi yaparlar. Böylece iletişim becerileri ve sosyal becerileri gelişme gösterir. Derslerde ülkemizi ve dünyayı etkileyen olaylar zaman zaman ele alınır ya da örnek olarak verilir ve bu konularda beyin fırtınası yapılır. Böylelikle öğrenciler düşünsel olarak sosyal hayata hazırlanır. Öğrencilerin derslerde ve ders dışı zamanda sorumluluk alması sağlanarak özyönetim becerileri desteklenir.

Oyunlaştırma Yöntemi: Çocukların mutlu iken normal zamana göre daha iyi öğrendikleri pek çok eğitimci tarafından kabul görmüştür. Çocukların en mutlu ve aktif oldukları zaman diliminden biri de oyun oynadıkları zamandır. Bu nedenle oyunlaştırma yöntemi günümüzde öğretmenlerin sıklıkla kullandığı bir yöntemdir. Hedeflenen bilgi ve kazanıma yönelik bir oyun tasarlanır ve öğrencilerle beraber bu oyun oynanır. Böylece öğrenciler eğlenirken fark etmeden bilgiye maruz kalırlar ve öğrenme deneyimi gerçekleştirirler.

Öyküleştirme Yöntemi: Öyküleştirme yöntemi yapılandırmacı yaklaşımın bir uygulaması olarak görülmektedir. Çocukların bilgiyi farklı kaynaklardan araştırarak kendilerinin edindikleri, öğrenme sürecine etkin olarak katıldıkları, işbirliği içinde çalıştıkları ve öğretmenin rehber olduğu düşünüldüğünde öyküleştirme yönteminin yapılandırmacılık görüşünün temelleri üzerine kurulu olduğu söylenebilir.[45]

Aile Etkileşimli Etkinlikler: Aile etkileşimli etkinlikler ailenin, öğrencinin okuma sürecine dahil edilmesini kapsar. Evde aile ile okuma saati ödevleri, aile üyeleri ile okumaya ya da kitaplara dair anket ve röportajlar, eğitici oyunlar ile süreç desteklenir.

Aile etkileşimli bazı etkinlikler:[46]

[45]Saliha Ereni Nefise Semra Erkan, "Öyküleştirme Yöntemine Dayalı Eğitimin Beş Yaş Çocuklarında Farklılıklara Saygı Kazanımına Etkisinin İncelenmesi" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi,* II, (2016), s. 155.

[46] Hicran Yaşar, "Yerel Yönetime Bağlı Kütüphanelerde Aile Etkileşimli Faaliyetler", *3. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* (2022), haz. Asiye Kakırman Yıldız, Hiper Yayın, İstanbul 2022, s.86.

- Hayvan seslerini taklit ederek fabl okuma: Ailenin her üyesi öyküdeki bir kahramanın yerine geçer ve o hayvanın sesini taklit ederek kitabı okur. Sene içinde her sınıftan gönüllü aileler gelip belirlenen ders saati içinde ya da ders dışı etkinlik olarak bunu yapabilir.
- Sesli Kitap Oluşturma: Öğrenci ailesinin bir üyesi ile kütüphaneye gelir ve bir kitabı seslendirerek kaydeder. Böylece aile ile güzel bir okuma etkinliği sağlanırken topluma fayda sağlanmış olur.
- Tematik Etkinlikler: Kütüphanede farklı temalarda alanlar oluşturulur. Temaya ilişkin materyaller, oyun ve kitaplar bu alanda hazır bulunur. Veli kütüphaneye davet edilir ve öğrencinin seçtiği alanda beraber vakit geçirirler. (Bilim bölgesi, mimarlık bölgesi, meslek bölgesi vb.)

Basılı ve Dijital Kaynaklar ile Araştırma Becerisini Geliştirmek: Kütüphane/okuma derslerinde öğrencilerin seviyelerine uygun olacak şekilde kütüphane kaynaklarından araştırma yapıp, en basit haliyle kaynak gösterip sunum yapmaları desteklenir. Aynı şekilde dijital ortamda güvenli şekilde araştırma yapmaları desteklenir.

Bilgi Okuryazarlığı Becerilerini Desteklemek: Öğrencilerin okuma, anlama, okuduğunu yorumlama, ihtiyaç duyduğu bilgiyi edinme ve gerektiği anda en etkili şekilde kullanma yeteneklerini geliştirecek, analitik düşünme becerilerine katkı sağlayacak ders içeriklerini kapsar.

Okul kütüphanelerinin öğrencilerin eğitimine, okuma kültürü kazanması konusundaki önemine değinen bazı çalışmalar konuya dikkat çekmektedir. Ayşenur Akbulut Güneş, 2013 yılında yazdığı "Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde, okul kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini incelemiştir. Tezde ayrıca, okul kütüphanelerinin okuma alışkanlığı ve okuma kültürü üzerindeki etkileri de araştırılmıştır.[47]

Ayşe Yüksel Durukan, "Neden Kütüphane Öğretmenine İhtiyacımız Var?" başlıklı makalesinde, okul kütüphanelerinin ve kütüphane öğretmenlerinin okullarda neden önemli olduğunu vurgulamıştır. Erol Yılmaz ise 2015 yılında yazdığı "Eğitimde Okul Kütüphaneleri: Türkiye'de Durum" makalesinde, okul kütüphanelerinin kavramsal bir açıklamasını yapmış ve

[47] Ayşenur Akbulut Güneş, Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri Ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.

Türkiye'deki okul kütüphanelerinin durumunu ele almıştır. Ayrıca, Durukan'ın okul kütüphaneciliği üzerine başka çalışmaları da bulunmaktadır.[48]

Okan Koç, "Uluslararası Bakalorya Diploma Programı Uygulayan Özel Okul Kütüphanelerinde Kütüphane Hizmetleri" başlıklı yüksek lisans tezinde, okul kütüphanelerini kavramsal olarak açıklamış, bununla beraber bu kütüphanelerde sunulan hizmetleri değerlendirmiştir.[49]

Hanifi Aksakal, 2018 yılında yazdığı yüksek lisans tezinde, "Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması (Erzurum İl Merkezi Örneği)" başlığı altında okul ve eğitim konularına odaklanmış ve okul idarecilerinin okul kütüphanelerine yönelik bakış açılarını değerlendirmiştir.[50]

[48] Ayşe Yüksel Durukan, "Neden Kütüphane Öğretmenine İhtiyacımız Var?", Türk Kütüphaneciliği, 29, (2015), s. 46- 49.
[49] Okan Koç, Uluslararası Bakalorya Diploma Programı Uygulayan Özel Okul Kütüphanelerinde Kütüphane Hizmetleri, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
[50] Hanifi Aksakal, "*Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması (Erzurum İl Merkezi Örneği)",* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018.

5. BÖLÜM OKUMA/KÜTÜPHANE DERSİ ÖRNEK MÜFREDAT MODELİ

Bu bölümde ilkokul kademelerinin her biri için ayrı ayrı bir eğitim-öğretim dönemini kapsayacak şekilde okuma dersi içeriği oluşturulmuştur. Bu ders içeriği oluşturulurken Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2024 Nisan ayında açıkladığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli incelenmiştir. Hazırlanan bu örnek müfredat hem MEB'in, hem de IB'nin kazanımlarına ulaşmayı hedeflemiştir. Hedeflenen kazanımlara ulaşabilmek için öncelikle IFLA'nın öngördüğü okul kütüphanelerinin her okulda olması gerekmektedir. IFLA Okul Kütüphaneleri Rehberi'ne göre okul kütüphanelerinin aşağıdaki standartlara sahip olması gerekmektedir:[51]

- Okul kütüphanesi koleksiyonu; müfredat, özel ihtiyaçlar okul camiasının ilgi alanları göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır. Koleksiyon, okulun etik, dilsel, kültürel ve diğer tüm özelliklerini yansıtmalıdır.
- Okul kütüphaneleri öğretim alanına yakın, merkezi bir alanda bulunmalıdır. Zemin katta olması faydalıdır.
- Kitap koleksiyonu: Kurmaca ve kurmaca-dışı kitaplar ayrı raflarda düzenlenebilir. Ciltli ve ciltsiz kitaplar da ayrı ayrı raflarda tutulabilir. Gazeteler ve dergiler için özel bir alan tahsis edilebilir.
- Çalışma mekanları ve okuma alanları: Sessiz çalışma alanları ve grup çalışma odaları gibi çeşitli çalışma alanları oluşturulabilir. Rahat koltuklar, maslar ve iyi aydınlatma sağlanmalıdır.
- Bilgisayar istasyonları: İnternet erişimi olan bilgisayar istasyonları sağlanmalıdır. Ayrıca, belirli bir amaç için özel yazılımlar içeren bilgisayarlar da olabilir.
- Sergi Alanları: Kitaplar, belgeler veya sanat eserleri gibi sergi alanları düzenlenebilir. Bu alanlar topluluğa kültürel etkinlikler sunmak için kullanılabilir.
- Okul kütüphanecileri gerekli örgün eğitimi almış olmalıdır. Öğretmenler ile iş birliği yaparak öğrencilerin okuryazarlık becerilerine katkı sunmalıdır.
- Erişilebilir bir okul kütüphanesi mevzuatı olmalıdır.
- Okul kütüphanesi, okul toplumunun okuma ve okuryazar gelişimini desteklediği bir merkez olmalıdır.

[51] IFLA Okul Kütüphaneleri Rehberi, "Okul Kütüphanelerinin Fiziksel ve Dijital Kaynakları", https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/75/1/ifla-school-library-guidelines-tr.pdf [Erişim tarihi: 01.05.2024].

- Okul kütüphanecileri, öğretim ve okuryazarlık geliştirme, okul kütüphane yönetimi, eğitimcilerle iş birliği, sınıf öğretmenliği gibi okul camiasındaki karmaşık rolleri profesyonel olarak yerine getirebilmek için örgün kütüphanecilik eğitimi almalıdır

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli incelendiğinde 1. Sınıflar için özellikle 4. tema olan "Yol Arkadaşımız Kitaplar" teması ile okuma kültürüne yönelik bir içerik düşünüldüğünü görüyoruz. Bu tema şunları kapsamaktadır:

Okuma hakkı, bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, e-kitap, z-kütüphane, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, veri okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, finansal okuryazarlık.[52]

Türkçe dersi içerisinde böyle bir temanın olması elbette faydalıdır. Ancak Türkçe dersi kapsamında tek bir tema ile hedeflenen kazanımlara varmaya çalışmaktansa bu kazanımların süreç içinde bütün seneye yayılarak verilmesi verimliliği arttıracaktır. İşte bu nedenle haftada bir ders saati olacak şekilde kütüphane dersi planlanmıştır. Kütüphane dersi, birinci sınıf öğrencilerinin kitap sevgisi, kütüphane sevgisi ve okuma sevgisi kazandırmayı amaçlar. Öğrenciler ile kitap ve okul kütüphanesi arasında bir bağ kurmayı hedefler. Aynı zamanda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde belirtilen okuryazarlık alanlarında öğrenciyi destekleyici bir programı kapsar. 1.sınıfta kitap ve kütüphane sevgisi kazanan öğrencilerin 2. sınıfta bu sevgilerinin diri tutulması ve kütüphane bilincinin oluşmasına yönelik bir müfredat içeriği planlanmıştır. 3 ve 4. sınıfta okuma ve kütüphane kültürü edinmenin yanı sıra okuryazarlık becerilerini geliştiren, akademik dürüstlüğü aşılamayı hedefleyen bir içerik hazırlanmıştır.

Planlanan içerikte derslerin yapısını değerlendirmek gerekirse; etkileşimli ve öğrenci merkezlidir. Her öğrencinin derste aktif katılımcı olmasını sağlayacak nitelikte planlanmıştır. Bunun yanında öğrencilerin çeşitli becerilerini destekleyecek yaratıcı etkinliklerle zenginleştirilmiştir. (Kelime oyunları, kitap okuyan kukla tasarımı, hikaye küpü etkinlikleri vb.)

[52] Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, "İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı", https://gorusoneri.meb.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 01.05.2024]

Kütüphane dersi müfredatı oluşturulurken öğrencilerin farklı öğrenme stilleri dikkate alınarak dersler planlanmıştır. Örneğin görsel araçlarla öğrenmesi daha kolay çocuklar için resimleme, boyama etkinliklerine; işitsel araçlarla öğrenmesi daha etkili olanlar için şarkılar, sesli kitaplar vb. işitsel materyallere yer verilmiştir.

Bu müfredat ayrıca ortaokul kademesi için geliştirilebilir niteliktedir. Sınıf seviyelerine göre kazanımlar ve uygulama yöntemleri değiştirilerek ilkokul kütüphane dersinin devamı niteliğinde tamamlayıcı bir müfredat planlamak mümkündür. Her ne kadar henüz bu konuda çalışmalar yaygın olmasa da gelecek dönemde bu dersin bir ihtiyaç olduğunun fark edileceğini ön görmek mümkündür. İlkokul döneminde öğrencilerin okuma kültürü kazanmasına yönelik atılan adımların ortaokul döneminde de devam etmesi okuma kültürü edinme sürecini destekleyecektir.

İlkokul için planlanan kütüphane dersi aşağıdaki gibidir:

5.1 Kütüphane Dersi 1. Sınıf Müfredat Modeli

Tablo 5.1 Kütüphane dersi 1. sınıf müfredat modeli

DERS	HAFTA	KONU	KAZANIM	UYGULAMA VE NOTLAR
Kütüphane	1. Hafta	Tanışma	Kütüphaneyi ve öğretmeni tanır.	Seni temsil eden hareketini yap, ismini söyle oyunu ile eğlenceli bir tanışma gerçekleştirilir.
Kütüphane	2. Hafta	Kütüphane Kuralları	Kütüphane kurallarına neden ihtiyaç duyulduğunu anlar.	Kurallar hakkında konuşulduktan sonra bu kurallardan istediklerini resimleyerek ifade etmeleri beklenir.
Kütüphane	3. Hafta	Kütüphane Kuralları	Kütüphane kurallarının işlevini öğrenir.	**Kütüphanedeki Aslan** (Michelle Knudsen) kitabı okunur ve yorumlanır. Öğrenciler kitabın şarkısını dinleyip söylerler.
Kütüphane	4. Hafta	Kitap Ödünç	Ödünç ve iade kavramlarını öğrenir.	Konu ile ilgili slayt gösterimi yapılır.

		Alma-İade Etme İşlemleri		
Kütüphane	5. Hafta	Sesli Kitap	Sesli kitabın işlevini öğrenir.	**Meşe Palamudu** (Melanie Joyce) sesli kitabı internet üzerinden dinlenir, ardından şarkısı dinletilir ve son olarak çocuklardan meşe palamudunu çizip boyamaları beklenir. Küçük Meşe Palamudu-Sesli Çocuk Kitapları Neşe Palamudu - Onur Erol
Kütüphane	6. Hafta	Kitap Ayracı	Kitap ayracının işlevini öğrenir.	Simli ya da renkli kartonlar ile her öğrenci basit bir kitap ayracı tasarlar.
Kütüphane	7. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma	Duyduğunu yorumlar.	**Gergedanlar Krep Yemez (Sara Ogilvie, Anna Kemp)** kitabı öğretmen tarafından okunur. Önceden bir kutu içinde kitap ile ilgili sorular hazırlanmış olur. Her öğrenci bir soru çeker ve cevaplar.
Kütüphane	8. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma-Duygularımız	Duyduğunu yorumlar. Anladığını ifade eder. Kendini, duygularını farklı araçlarla ifade eder. Duygularını fark eder.	**Biraz Kızdım Sanki** (Mehmet Teber) kitabı öğretmen tarafından okunur. Öfkeyi temsil eden kırmızı balonu öğretmen şişirir ve sakinleşme ifadesi olarak tekrar indirir. Öğrencilere duygu durumları sorulur ve balon boyama kağıdına

				duygularını ifade eden renkleri çizmeleri beklenir.
Kütüphane	9. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma-Zorbalık	Çevresindeki olaylara karşı farkındalığı artar.	**Zor Balık** (Büşra Tarçalır Erol) kitabı öğretmen tarafından okunur. Zorbalık üzerine sorgulamalar yapılır.
Kütüphane	10. Hafta	Olay Örgüsüne Bağlı Hikaye Tamamlama	Olayları mantık çerçevesinde sıralar. Olaylar arasında bağlantı kurar.	Öğretmen okuduğu bir hikayeyi yarıda bırakır ve öğrencilerden bu hikayeyi tamamlamaları istenir.
Kütüphane	11. Hafta	Olay Örgüsüne Bağlı Hikaye Tamamlama	Olayları mantık çerçevesinde sıralar. Olaylar arasında bağlantı kurar.	Öğretmen okuduğu bir hikayeyi yarıda bırakır ve öğrencilerden bu hikayeyi tamamlamaları istenir.
Kütüphane	12. Hafta	Olay Örgüsü Kurma – duygularımız	Olayları mantık çerçevesinde sıralar. Olaylar arasında bağlantı kurar.	Hikaye oluşturma oyunu oynanır. Öğretmen hikayeyi başlatan bir cümle kurarak oyunu başlatır. Bir duyguyu ifade eden cümle kurarak oyunu başlatmak önemlidir. Her öğrenci önceki cümlelere uygun olacak şekilde yeni bir cümle ile hikayeyi devam ettirir. Ve sonunda sınıfın hikayesi ortaya çıkar. Öğretmen bu hikayeyi yazar ve sınıf panosuna asar.

Kütüphane	13. Hafta	Bilgi Yuvası Kütüphaneler	Kütüphane bilinci oluşur.	**Kitaplar** şarkısı internet üzerinden dinlenir. Sonra hep birlikte söylenir. Ardından kütüphane bizim hangi ihtiyaçlarımızı karşılar sorusu yöneltilir ve cevapları post-it üzerine yazmaları ya da çizmeleri beklenir. Bütün cevaplar fon kartonuna yapıştırılır ve kütüphane panosuna asılır. https://www.youtube.com/watch?v=lA5olClmByU
Kütüphane	14. Hafta	Kitapları Oluşturan Ögeler	Yazar, çizer, yayınevi kavramlarını tanır.	Kitabın oluşması için neler gereklidir sorusu yönlendirilerek yazar, çizer, yayınevi vb. kavramlar üzerinde durulur. Bir yazar olsaydınız kitabınızın ismi ne olurdu sorusu ile konuya devam edilir.
Kütüphane	15. Hafta	Masal Kartları Oyunu	Görsel okuryazarlık becerisi gelişir. Olayları mantık çerçevesinde sıralar. Olaylar arasında bağlantı kurar.	Resimli masal kartları ortada bir masaya serilir ve herkesin fikri alınarak bir masalı oluşturacak şekilde kartlar sıralanır.
Kütüphane	16. Hafta	Sağlıklı Yaşam	Sağlıklı yaşamak için temel gereklilikleri öğrenir.	Sağlıklı yaşam ile ilgili hikaye kitabı okunur. Şarkılı egzersiz videoları ile egzersiz yapılır.

				Bam Bam Tam - ZIPLA ! SPOR ŞARKISI / Beden Eğitimi Şarkısı
Kütüphane	17. Hafta	Eski Kütüphaneler-Yeni Kütüphaneler	Mekan farkındalığı kazanır. Karşılaştırma yeteneği desteklenir. Kütüphane bilinci desteklenir.	Eski ve yeni kütüphanelerin yer aldığı bir slayt gösterimi seyredilir. Yapı, materyal, görsel estetik konularında inceleme ve karşılaştırma yapılır. Öğrencilerin verdiği cevaplar ile T tablosu oluşturularak sonuçlar yazılır.
Kütüphane	18. Hafta	Dünyada kütüphaneler	Mekan farkındalığı kazanır. Karşılaştırma yeteneği desteklenir. Kütüphane bilinci desteklenir.	Dünya kütüphanelerine ait görseller incelenir. Öğrenciler gitmeyi en çok istedikleri bir ülke için kütüphane tasarlayıp resmederler.
Kütüphane	19. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma-Hayvan Sevgisi	Hayvanlara karşı duyarlı olur. Anlama becerisi kazanır.	Hayvan sevgisi konulu bir kitap okunur. (Kayıp Köpek Üzüm). Kitap hakkında sorgulamalar yapılır. Hayvan ve insanların dostluğu ile ilgili boyama çalışması yapılır.
Kütüphane	20. Hafta	Sessiz Kitap	Görsel okuryazarlık becerisi gelişir.	Sadece görsellerden oluşan bir kitabın her sayfasını bir öğrenci yorumlar ve kitabın tamamı bu şekilde okunur.
Kütüphane	21. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma	Anlama becerisi gelişir.	**İstanbul Kaç Yaşında? (Yurdanur Ay Paşa)** kitabı okunur. Kitapla ilgili

			Yorumlama becerisi gelişir.	sorular sorulur. İstanbul'u geziyorum şarkısı ile konu tamamlanır. Miniyo ile Türkiye'yi Geziyorum | İSTANBUL
Kütüphane	22. Hafta	Çiçekler-Bitkiler	Bitkileri tanbır. Kütüphane kaynakları tanır ve kullanır.	**Balkabağıgiller** (Ezgi Berk) kitabı okunarak çiçek ve bitki çeşitleri tanınır. Öğrenciler 5'er kişilik gruplar halinde kendilerine verilen bitki ansiklopedisini ve ağaç atlasını inceler.
Kütüphane	23. Hafta	Dünyanın Hareketleri	Dünyanın hareketlerini yorumlar. Okuma becerisi gelişir.	Öğrenciler Hayat Bilgisi dersinde konuları olan dünyanın hareketleri ile ilgili kitap okur. Ardından ilgili video seyredilir ve konu desteklenir.
Kütüphane	24. Hafta	Sesli Okuma-Bulutların Oluşumu	Bulutlar hakkında bilgi sahibi olur. Okuma becerisi gelişir.	Hayat Bilgisi dersinde işlenen bulutların oluşumu konusunun pekiştirilmesi amacıyla konu ile ilgili kitap okunur. **(Bulutunu Arayan Su Damlası)** Her öğrenci yüksek sesle bir cümle okur. Dersin son 10 dakikasında okunan kitap ile ilgili resim yapılır.
Kütüphane	25. Hafta	Sesli Okuma-Canlılarla Bir Arada Yaşam	Canlılara karşı duyarlılığın önemini anlar. Okuma becerisi gelişir.	Sokak hayvanlarına ve diğer hayvanlara karşı duyarlı olmakla ilgili bir kitabı öğrenciler sesli olarak okur. Dersin sonunda önceden

				hazırlanmış kuş yemleri okul bahçesinde uygun alanlara (varsa) bırakılır.
Kütüphane	26. Hafta	On Kelime Oyunu	Hayal kurma yeteneği gelişir. Sözcükler arası anlamlı bağ kurma becerisi güçlenir.	Her öğrenciye bir kelimenin yazılı olduğu bir kağıt verilir. Öğrenci verilen kelimenin kendisine çağrıştırdığı bir kelimeyi yazar ve on kelime olana kadar devam eder. On kelime tamamlandığında bu on kelimeyi kullanarak bir hikaye anlatırlar.
Kütüphane	27. Hafta	Sessiz Kitap Okuma	Kütüphane kültürü edinir.	Her öğrenci kütüphaneden seçtiği bir kitabı okur.
Kütüphane	28. Hafta	Sessiz Kitap Okuma	Kütüphane kültürü edinir.	Her öğrenci kütüphaneden seçtiği bir kitabı okur.
Kütüphane	29. Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma	Okuduğunu, dinlediğini anlar.	Kitapları sevdirecek bir kitabı öğretmen okur. Ardında kutuda hazırlanmış sorulardan öğrenciler soru çeker ve kitaba göre cevaplar.
Kütüphane	30. Hafta	İlk Kitabım	Hayal gücünü kullanma yeteneği artar. Üretici potansiyeli gelişir.	Öğrenciler A4 kağıdını ikiye katlayarak kitaplarını oluşturmak için ilk adımı atarlar. Ön sayfaya kitapları için bir kapak tasarımı yaparlar. Kapakta kitap adı, yazar adı, yayınevi ve

				kitabın içeriğini anlatan bir resim olmalıdır.
Kütüphane	31. Hafta	İlk Kitabım	Hayal gücünü kullanma yeteneği artar. Üretici potansiyeli gelişir.	Geçen hafta kapağını oluşturdukları kitaplarının hikayesini yazarlar ve kitap tamamlanır.
Kütüphane	32. Hafta	İlk Kitabım	Hayal gücünü kullanma yeteneği artar. Üretici potansiyeli gelişir.	Öğrenciler önceki haftalarda oluşturdukları kitabı sırayla sınıfa anlatırlar.
Kütüphane	33. Hafta	Masallarımız	Okuma, vurgulama becerisi güçlenir.	Türk kültürüne ait bir masal kitabı öğrenciler tarafından sırayla sesli olarak okunur. (Kütüphanenin kaynağına bağlı olarak masal kitabı değişebilir.)
Kütüphane	34. Hafta	Masallarımız	Kültürüne ait masalları tanır.	Keloğlan masallarından biri okunur ardından keloğlan boyama sayfası çıktısı alınarak boyama etkinliği yapılır.
Kütüphane	35. Hafta	Dünyada Masallar	Farklı kültürlere ait masalları tanır.	Öğrencilerle birlikte farklı kültürlere ait bir masal seçilir. Bu masal şarkılı bir şekilde söylenir. Youtube'den şarkılı masallar da dinlenerek ders tamamlanır. (Judith Liberman'dan masallar dinlenebilir.)

Kütüphane	36. Hafta	Kitaplarımla En Güzel Fotoğrafım	Kitap ve kütüphane sevgisi kazanır.	Öğrenciler dersten önce kitapları ile çekildikleri bir fotoğrafı kütüphane öğretmenine gönderirler.

5.1.2 Kütüphane Dersi 2. Sınıf Müfredat Modeli

Tablo 5.1.2 Kütüphane dersi 2. sınıf müfredat modeli

Kütüphane	1.Hafta	Tanışma	Kütüphaneyi ve öğretmeni tanır.	Öğrenciler ve öğretmen tanışır.
Kütüphane	2.Hafta	Kütüphane Kuralları	Kütüphane kurallarını öğrenir.	Kütüphanede kurallarını anlatan çizgi-film seyredilir, yorumlanır. https://www.youtube.com/watch?v=ycTWBDkavdM
Kütüphane	3.Hafta	Kitap Okumak Bizi Nasıl Etkiler?	Okumanın önemi fark eder.	Kitap okumanın insana kattıklarını anlatmaya yönelik kavanoz uygulaması yapılır. Okumayan bir insanın beynini temsilen boş bir kavanoz gösterilir. Ardından insan okudukça öğrendikçe kavanoza farklı renklerde boncuklar doldurulur ve artık kavanoz dolu, renkli, çeşit çeşittir. Ardından konu ile ilgili animasyon seyredilir. https://www.youtube.com/watch?v=Lv2nWO9zFt4
Kütüphane	4.Hafta	Neden Kitap Okumalıyız?	Okumanın önemini anlar. Okumanın insan üzerindeki	Kitap okuyan ve okumayan insanın zihninin nasıl olacağına dair bir çalışma yapılır. İnsanın zihnini gösteren bir çizim üzerinde, okuyan insanın zihnini tasarlayan

			etkisini somutlaştırma yöntemi ile net bir şekilde görür.	öğrenciler, renkli boncuklar, renkli kalemler kullanırken; okumayan insanın zihnini ise koyu renklerle ifade ederler. Ya da boş bırakırlar. Böylece kitap okumanın etkisi somutlaştırılmış olur.
Kütüphane	5.Hafta	Kütüphanelerde Bulunan Bilgi Kaynakları Nelerdir?	Bilgi kaynakları kavramını öğrenir. Bilgi kaynaklarını tanır.	Kütüphanede bulunan bilgi kaynaklarından hangilerini tanıdıkları sorulur. Ardından teker teker kitap, bilgisayar, tablet, sözlük, ansiklopedi vb. türler tanıtılır.
Kütüphane	6.Hafta	Kitap Seçerken Nelere Dikkat Ederiz?	Kitap seçimine dair kriterler oluşturur.	Kitap seçerken nelere dikkat ettikleri öğrencilere sorulur. Öğrencilerden cevaplarını post-it kağıtlarına yazmaları beklenir. Ardından cevaplar okunur ve değerlendirilir. Kitap seçerken ön kapak ve arka kapağa, konusuna, yazı büyüklüğüne, yaşımıza uygun olup olmadığına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanır.
Kütüphane	7.Hafta	Şarkılı Masal Etkinliği ile Hayal Kurmak	Hayal gücü gelişir. Üretme becerisi desteklenir.	**Önce Hayal** (Judith Malika Liberman) kitabı şarkılı masalı dinlenir. Ardından öğrenciler A4 kağıtlarına hayal ettikleri bir kıyafet ya da takı tasarımını resmederler.

				https://www.youtube.com/watch?v=4_p5XHyv4Uc
Kütüphane	8.Hafta	Öykü Tamamlama Etkinliği ile Çözüm Üretme	Zorluklar karşısında çözüm üretir. Yaratıcı düşünür. Yazma yeteneği desteklenir.	Öğrencilere tamamlanmamış bir öykünün yer aldığı çalışma sayfaları dağıtılır. Düğüm(problem) aşamasında kalmış olan öyküleri öğrenciler bir çözüm bularak devam ettirir ve öykü tamamlanır.
Kütüphane	9.Hafta	Öykü Tamamlama Etkinliği İle Çözüm Üretme	Zorluklar karşısında çözüm üretir. Yaratıcı düşünür. Kendini ifade etme gücü gelişir.	Öğrenciler önceki hafta tamamladıkları öyküyü sınıfta okur. Bulunan çözüm yolları değerlendirilir.
Kütüphane	10.Hafta	Ülkemdeki Kütüphaneleri Tanıyorum	Millet kütüphanesini tanır. Kütüphanede nasıl davranılması gerektiğini öğrenir.	Millet kütüphanesine sanal tur gerçekleştirilir. Kütüphane içinde bulunan Nasrettin Hoca Çocuk Kütüphanesi detaylıca incelenir. Kütüphane kuralları da tekrar edilerek pekiştirilir. https://sanaltur.mk.gov.tr/
Kütüphane	11.Hafta	Ülkemdeki Kütüphaneleri Tanıyorum	Farklı kütüphaneleri tanır.	Öğrenciler daha önce gittikleri herhangi bir kütüphanede fotoğrafları varsa dersten önce kütüphane öğretmenine gönderir.

			Karşılaştırma yapar.	Yoksa da imkanı varsa evine yakın bir kütüphaneyi ziyaret edip orada fotoğraf çektirir ve öğretmene gönderir. Bu fotoğraflardan bir slayt yapılır ve sırayla herkes slayt üzerinden gittiği kütüphaneyi anlatır.
Kütüphane	12.Hafta	Güçlüklerle Nasıl Baş Ederiz? – Etkileşimli Kitap Okuma	Sorgulama yapar. Düşünür.	**Bir Problemle Ne Yaparsın** (Kobi Yamada) kitabı sorgulamalar yapılarak okunur. Öğrencilerden kütüphanede karşılaştıkları bir problemi ve bu konudaki çözüm önerilerini yazmaları beklenir.
Kütüphane	13.Hafta	Kütüphanede Bilgi Kaynaklarının Sınıflandırılması	Araştırır. Sınıflandırma becerisi kazanır.	Temel düzeyde kitapların konularına ve yaş seviyelerine göre nasıl sınıflandırıldığı, kütüphanede dolaşılarak anlatılır. Ardından her gruba bir kitap bulma görevi verilir.
Kütüphane	14.Hafta	Zaman Yönetimi	Zamanını planlar ve yönetir. Kitap okumaya zaman ayırması gerektiğini anlar.	Gün içinde hangi saatte neler yaptıklarını bir saat görseli üzerine oklar çizerek yazarak. Hangi saat diliminde kitap okudukları, okumaya ne kazar zaman ayırdıkları sorgulanarak farkındalık oluşturulur.
Kütüphane	15.Hafta	Kütüphane Projem	Hedef belirler. Organizasyon yeteneği gelişir.	Gruplara ayrılan öğrenciler kütüphane kurma projesi için çalışırlar. Her gruptan belirledikleri alanda bir kütüphane kurduklarını hayal etmeleri beklenir. Bu hayallerini

				görselleştirirler. Kütüphane adı, kitap çeşitleri ve sayısı, okuma, araştırma vb. alanlar, kurallar vb. konuları dikkate alarak bir kütüphane projesi tasarlamaları beklenir.
Kütüphane	16.Hafta	Sesli Okuma	Okuma becerisi gelişir. Kendini ifade eder.	Bir kitabın her paragrafını bir öğrenci sesli olarak okur ve kitap okuma tamamlanır. Ardından kitabın vermek istediği mesaj hakkında sorgulamalar yapılır. Öneri Kitap: **Kitap Kurdu Olmak İstemeyen Maya** (Anıl Basılı)
Kütüphane	17.Hafta	Kitap Okuyan Kuklalar Sanat Etkinliği – Geri Dönüşümün Önemi	El becerisi gelişir. Kitap okumaya özenir. Atık malzemeleri geri dönüştürür.	Kütüphane haftasının yaklaştığı bir dönemde hem kitap okumaya hem de kütüphaneye özendirmeye yönelik bir sanat etkinliği yapılır. Öğrenciler kitap okuyan kuklalar tasarlamak üzere evlerinden atık tuvalet kağıdı rulosu ve istedikleri malzemeleri getirilir. Kendilerine elişi kağıdı ve prit dağıtılır. Bu malzemelerle kitap okuyan kuklalar tasarlayıp panoya asarlar.
Kütüphane	18.Hafta	Parçaları Birleştir, Hikayeni Oluştur**.**	Bağlantı kurma, ilişkilendirme becerisi gelişir.	Kim, nerede, ne zaman, ne yapıyor kutuları hazırlanır. Her kutuya sınıf sayısı kadar karakter, mekan, zaman ve olay yazılı olan kağıtlar konur ve öğrenciler her bir kutudan seçtikleri kelimeleri birleştirerek bir öykü oluştururlar.
Kütüphane	19.Hafta	Yazı Türleri: Masal	Masal türünü tanır.	Masal türü ve özellikleri tanıtılır. Bir masal okunur. Öğrenciler

				masallar rafından bir masal seçip okurlar.
Kütüphane	20.Hafta	Yazı Türleri: Masal	Masal türünü tanır. Yazma becerisi gelişir. Hayal kurar.	Masal yazılır ve isteyenler yazdığı masalı sınıfta okur.
Kütüphane	21.Hafta	Yazı Türleri: Masal	Aktif dinleyici olur.	Judith Lİberman'dan şarkılı masal dinlenir. Şarkılı kısımlara öğrenciler de eşlik eder. Ardından masal hakkında yorumlar paylaşılır.
Kütüphane	22.Hafta	Kitap Kapağı Tasarlama	Düşünme becerisi desteklenir.	Kitap kapağında olması gereken bilgiler aktarılır. Bazı kitapların kapakları incelenir. Öğrenciler bir kitap hayal eder ve kapağını tasarlar.
Kütüphane	23.Hafta	Memleketim	Mekan farkındalığı artar. Araştırma becerisi desteklenir.	Öğrenciler arama motoruna yaşadıkları ya da doğdukları şehrin ismini yazarlar. Bu şehir hakkında bilgi toplayıp not alırlar. Öğretmen güvenilir sitelerden araştırma yapabilmeleri için öğrencilere yardımcı olur.
Kütüphane	24.Hafta	Eşekli Kütüphaneci	Kütüphane sevgisi kazanır. Okumanın önemini anlar. İfade gücü gelişir.	Eşekli Kütüphaneci Mustafa Güzelgöz'ü tanıtan video seyredilir. Ardından bisikletli kütüphaneci de. Öğrencilere ekrandan farklı çeşitlerde kütüphaneler(yüzen kütüphane, durak kütüphane, gezen kütüphane) gösterilir ve tanıtılır. Dersin sonunda öğrenciler Y

				formu doldurarak duyduğum, gördüğüm, hissettiğim çalışması yaparak öğrendiklerini ifade ederler.
Kütüphane	25.Hafta	Kitap Sevgisi-Masal Küpleri Etkinliği	Kitap okumaya ilgisi artar. Yazma becerisi gelişir. İlişki kurma becerisi gelişir.	Her öğrenciye bir masal küpü verilir. Küpün her yüzünde farklı resimler olur. Öğrenciler küpteki resimlerden yola çıkarak kitap sevgisi konulu bir masal yazar.
Kütüphane	26.Hafta	Yazı Türleri: Hikaye Hikayenin Unsurları	Hikaye yazar. Düşünme becerisi gelişir.	Türkçe derslerinde konuları olan hikayenin unsurları konusuna destek olunur. Hikayenin unsurları belirtilerek bu unsurları içinde barındıran bir hikaye yazıp okumaları beklenir.
Kütüphane	27.Hafta	Etkileşimli Okuma-Dünyanın Öbür Ucunda Ne Var?	Harita okur. Araştırma yapar.	**Dünyanın Öbür Ucunda Ne Var ?** (Zeynep Sevde Paksu, Büşra Çakmak) kitabı gruplara ayrılmış öğrenciler tarafından okunur, incelenir. Öğrenciler kitapta yer alan haritayı açıp inceledikten sonra öğrendikleri ilginç bilgileri birbirleri ile paylaşırlar.
Kütüphane	28.Hafta	Araştırma Yöntemleri-Sözlük Araştırması	Sözlük araştırması yapar. Yeni kelimeler öğrenir.	Sözlükten kelime araştırması nasıl yapılır anlatılır. Öğretmen tarafından önceden belirlenmiş üç kelimenin anlamını herkes sözlükten bulur ve bir kağıda yazar. Ardından bu kağıtlar kütüphanede bulunan yeni kelimeler kutusuna atılır.

Kütüphane	29.Hafta	Türkiye'de Yetiştirilen Tarım Ürünleri Nelerdir?	Araştırma becerisi gelişir. Bilgi okuryazarı becerileri güçlenir.	Sınıf öğretmeninin işleyeceği bu konuya hazırlıklı olmaları için kütüphanede konu hakkında araştırma yaparlar. Kitap, ansiklopedi, bilgisayar ya da tablet kullanabilirler. Öğretmen doğru bir araştırma süreci için öğrencilere destek olur.
Kütüphane	30.Hafta	Geçmişten Günümüze Bilgi Kaynakları	Düşünme becerisi gelişir.	Geçmişten günümüze bilgi kaynaklarının nasıl değiştiği üzerine beyin fırtınası yapılır. Zihin kütüphanesi çizgi filmi izlenerek konuya katkı sunulur. https://www.youtube.com/watch?v=WslLvfdXisA
Kütüphane	31.Hafta	Yazı Türleri: Fabl	İfade etme gücü gelişir. Yazı türlerinden fabl ile tanışır.	Fabl türü tanıtılır. Örnek bir fabl okunur. Öğrenciler üçerli gruplar oluştururlar ve gruptaki her öğrenci bir hayvanı temsil eder. Her grup doğaçlama şekilde bir fabl canlandırır.
Kütüphane	32.Hafta	Yazı Türleri: Fabl	Hayal kurar. Yazma becerisi gelişir..	Önceki hafta öğrendiklerinden yola çıkarak bir fabl yazıp okumaları beklenir.
Kütüphane	33.Hafta	Kelimelerin Gücü	Kelime dağarcığı genişler.	Kelime türetme oyunu oynanır. Yeni öğrenilen kelimeler not alınarak kütüphanede bulunan yeni kelimeler kutusuna atılır.
Kütüphane	34.Hafta	Ay ve Güneş Dünya Etrafında	Araştırma becerisi gelişir.	Hayat Bilgisi dersi konularından Ay ve Güneş'in hareketleri konusuna hazırlık amacıyla internette Bilim Çocuk dergisi

		Nasıl Hareket Eder?		sayfasından araştırma yapmak üzere yönlendirilir.
Kütüphane	35.Hafta	Sessiz Okuma	Okuma-anlama becerisi gelişir.	Kütüphaneden seçilen bir kitap okunur. Son on dakika herkes kitaptan ne öğrendiğini ya da ne anladığını açıklar.
Kütüphane	36.Hafta	Kütüphane Dersi Hakkında Düşüncelerim	İletişim becerisi güçlenir.	Son ders saatinde öğrencilerle kütüphane derslerinin nasıl geçtiğine dair sohbet edilir. Fikir alış verişi yapılır.

5.1.3 Kütüphane Dersi 3. Sınıf Müfredat Modeli

Tablo 5.1.3 Kütüphane dersi 3. sınıf müfredat modeli

DERS	HAFTA	KONU	KAZANIM	UYGULAMA VE NOTLAR
Kütüphane	1.Hafta	Tanışma-Kütüphane Kurallarını Hatırlama	Kütüphane kurallarını hatırlar. Kurallara neden ihtiyaç duyulduğunu sorgular.	Tanışma kısmından sonra kütüphane kuralları ve bu kuralların gerekliliği üzerine sohbet edilir.
Kütüphane	2.Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma	Duyu organlarını tanır. Eleştirel okuma becerisi kazanır.	**Duyamamak Böyle Bir Şey** (Jennifer Moore Mallinos) kitabı okunur. Öğrenciler konu hakkında düşüncelerini paylaşır. Ardından ilgili videolar seyredilir. https://www.youtube.com/watch?v=r6Win2iSiaU

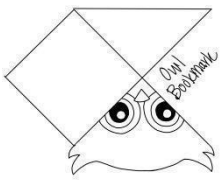
Kütüphane	3.Hafta	Yazı Türleri: Mektup	Mektup yazar. Duygu ve düşüncelerini yazı ile ifade eder.	Mektup türü tanıtılır. Öğrenciler gelecekteki kendilerine bir mektup yazarlar.
Kütüphane	4.Hafta	En Sevdiğim Kitabım	Kitap sevgisi artar.	Öğrencilerden evden ya da kütüphaneden en sevdikleri kitabı seçmeleri ve bu kitabı tanıtan bir mini afiş hazırlamaları beklenir.
Kütüphane	5.Hafta	En Sevdiğim Kitabım	İletişim becerisi gelişir.	Önceki hafta hazırladıkları afişten yola çıkarak en sevdikleri kitabı arkadaşlarına tanıtıp tavsiye ederler.
Kütüphane	6.Hafta	Okuyorum-Anlıyorum	Okuduğunu anlar.	Öğrenciler kütüphaneden alıp okudukları bir kitabın özetini yazarlar.
Kütüphane	7.Hafta	İnternette Araştırma Yaparken Nelere Dikkat Edilmeli?	Bilgi okuryazarlığı becerisi edinir.	Güvenli internet araştırması için ipuçları verilir.(Kaynağı sorgulama, tarihi kontrol etme vb.) Aşağıdaki videolar seyredilir. Öğrencilerden öğrendiklerini A5 kağıdına yazmaları beklenir. https://www.youtube.com/watch?v=F3XUXwlo0Gs https://www.youtube.com/watch?v=6Ro6BRKBAag
Kütüphane	8.Hafta	Orijinal Kitap-Korsan Kitap Ayrımı	Korsan kitap ile orijinal kitabın ayrımını yapar.	Orijinal kitap ile korsan kitabın farklılıkları-benzerlikleri ele alınır. Barkod ve bondrol nedir, internet üzerinden araştırılır. Korsan kitap konusuna dikkat çekmek amacı ile aşağıdaki videolar seyredilir.

				https://www.youtube.com/watch?v=dEBafOtkZ8g https://www.youtube.com/watch?v=VitCYW5UlYE
Kütüphane	9.Hafta	Kitabın Yolculuğu	Kitabın meydana gelme sürecini öğrenir.	**Sıradan Şeylerin Sıradışı Yolculuğu** (Libby Deutsch) kitabında "Düşünceden Kitap Rafına: Kitabın Yolculuğu" bölümü okunur. Editör, redaktör, telif hakkı kavramları detaylıca ele alınır.
Kütüphane	10.Hafta	Kitabın Yolculuğu	Kitabın meydana gelme sürecini öğrenir.	Öğrenciler önceki hafta öğrendikleri bilgileri kullanacakları bir kitap tasarlama etkinliğine başlarlar. Öncelikle kitabın iç sayfaları, metni hazırlanır.
Kütüphane	11. Hafta	Kitabın Yolculuğu	Yazar kimdir, yayınevi nedir, ön ve arka kapak ne işe yarar, sorgular.	Önceki hafta metnini ve sayfalarını oluşturdukları kitap için ön ve arka kapak tasarımı yaparlar. Kitapları tamamlanmış olur.
Kütüphane	12.Hafta	Kitabın Yolculuğu	İletişim becerisi gelişir. Kendini ifade eder.	Gönüllü öğrenciler hazırladıkları kitapları okuyup sınıf ile paylaşır.
Kütüphane	13.Hafta	Kağıdın Serüveni	Düşünme becerisi gelişir.	Kitap ve kağıttan önce insanlar bilgileri nasıl saklamışlardır ve nereye kaydetmişlerdir? Bu soru ile derse başlanır. Ardından kil tablet, papirüs

			Geçmişten günümüze değişen bilgi kaynaklarını inceler.	ve parşömen cevaplarına ulaşılır. Kağıdın serüvenini anlatan aşağıdaki video seyredilir. https://www.youtube.com/watch?v=K2xYtPwmxMM
Kütüphane	14.Hafta	Kağıdın Serüveni	İletişim becerisi gelişir. Öğrendiklerini sunar.	Önceki hafta duydukları papirüs, parşömen ve kil tablet hakkında araştırma yaparlar. Araştırmalarını bir afiş hazırlayarak sergilerler.
Kütüphane	15.Hafta	Kil Tablete Çivi Yazısı	Çivi yazısını deneyimler.	Hazır killer yoğurularak tablet haline getirilir. Çivi yazısı harfleri büyük bir çıktıda tahtaya asılır. Öğrenciler çivi yazısı ile tabletlerin üzerine isimlerini yazarlar.
Kütüphane	16.Hafta	Bilgi Kaynakları: Dergiler	Dergilerden araştırma yapar, bilgi toplar.	Öğrenciler kütüphanede bulunan dergileri inceler. Görevleri teknolojik gelişmelere dair bilgi toplamaktır. Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk, Bilge Çocuk dergilerinden bilgi toplayabilirler.
Kütüphane	17. Hafta	Hikayenin Unsurları-Betimleme Sanatı	Betimleme yapar. Karakter tasarımı yapar.	Türkçe dersine de destek olacak şekilde hikayenin unsurları tartışılır. Öğrenciler örnekler verir. Ardından etkileyici bir hikayenin yazımında betimlenin gücü örneklerle tartışılır.
Kütüphane	18.Hafta	Hikaye Dağı-Hikayenin Bölümleri	Yazma becerisi gelişir. Hayal kurma	Giriş, gelişme(serim ve düğüm), sonuç bölümleri ele alınır. Öğrencilerden öğrendiklerinden yola çıkarak bir hikaye yazmaları beklenir.

			becerisi gelişir. Olay örgüsü kurar.	
Kütüphane	19.Hafta	Hikaye Yazıyorum	Eleştirel düşünme becerisi gelişir.	Öğrenciler hikayelerini okur. Hikayelerle ilgili değerlendirmeler yapılır.
Kütüphane	20.Hafta	Kitap Türleri: Sesli Kitap	Eleştirel düşünme becerisi güçlenir.	**Uzaya Seyahat** (Marnie Willow) kitabı akıllı tahtadan dinlenir. Ardından öğrenciler kitap değerlendirme formunu doldurup düşüncelerini paylaşırlar.
Kütüphane	21.Hafta	Okuma Saati	Okuma-anlama becerisi gelişir.	Kütüphanede sessiz okuma saati yapılır.
Kütüphane	22.Hafta	Kitap Kritiğim	Eleştirel düşünme becerisi gelişir.	Öğretmen öğrencilere bir hikaye kitabı okur. Ardından öğrenciler kitap kritiğim formunu doldurur.

Kütüphane	23.Hatfa	Bilgi Okuryazarlığı Nedir?	Bilgi okuryazarı kavramını öğrenir. Kelime türetir.	Öğretmenin açıklamasından sonra aşağıda linki bulunan videolar seyredilir. Bilgi okuryazarlığının kendilerine ne çağrıştırdığı sorularak kelime bulutu çalışması yapılır. Ortaya çıkan sonuç tartışılır. https://www.youtube.com/watch?v=gTmU2TaFLsM https://www.youtube.com/watch?v=nqQBv5Rn3-4
Kütüphane	24.Hafta	Kitap Gazetesi Çıkartıyoruz!	Araştırma yapar. Bilgi toplar.	Ülkemizde çok satan, okunan, beğenilen çocuk kitapları ile ilgili araştırma yaparlar. İnternetten, dergilerden faydalanabilirler. Konu ile ilgili kendi düşüncelerini ifade edecek köşe yazısı da yazarlar. Sonuçta bütün çalışmalar toplanıp bir gazete oluşturulur. Üç haftalık bir süre yeterlidir.
Kütüphane	25.Hafta	Kitap Gazetesi Çıkartıyoruz!	Araştırma yapar.	Gazete için araştırma sürecidir.

			Bilgi toplar.	
Kütüphane	26.Hafta	Kitap Gazetesi Çıkartıyoruz!	Araştırma yapar. Bilgi toplar.	Bilgiler toparlanıp gazete oluşturulur.
Kütüphane	27.Hafta	Etkileşimli Kitap Okuma-Okuyup Anladığımı Bir Ürünle İfade Ediyorum	Düşüncesini görsel olarak ya da yazı yoluyla ifade eder.	**Barış Treni** (Cat Stevens) kitabı öğrenciler tarafından sesli olarak okunur. Barış üzerine sohbet edilir. Ardından önceden çıktı alınmış içi boş tren vagonları öğretmen masasına bırakılır. Öğrenciler barış hakkında düşüncelerini mini çizim, resim ve cümleler ile ufak not kağıtlarına yazarlar ve hepsi vagonlara yapıştırılır. Oluşturulan **barış treni** panoda sergilenir.
Kütüphane	28.Hafta	Katla-Yapıştır-Boya Ayraç Tasarımı	El becerisi gelişir.	Kalın gramajlı A5 boyutunda kağıtlara ayraç baskısı alınır. Katlamalı olacak şekilde. Her öğrenci katlayıp, yapıştırıp istediği gibi boyattıktan sonra ayracını kullanabilecektir.
Kütüphane	29.Hafta	Okur-Yazar Buluşması	Sosyal ilişki kurar.	Sınıf öğretmenini sınıfa toplu olarak okuttuğu kitaplardan birinin yazarı davet edilerek söyleşi etkinliği yapılır.

Kütüphane	30.Hafta	Okuma Saati	Kitap okur. Kütüphane ve okuma kültürü kazanır.	Sessiz kitap okuma saati yapılır.
Kütüphane	31.Hafta	Okuma Saati	Kitap okur. Kütüphane ve okuma kültürü kazanır.	Sessiz kitap okuma saati yapılır.
Kütüphane	32.Hafta	Dünyaya Yön Veren Bilim İnsanları	Araştırma yapar.	Öğrenciler gruplara ayrılır ve her öğrenci seçtiği bir bilim insanını araştırır. Araştırmalarını bir afiş hazırlayarak sunarlar.
Kütüphane	33.Hafta	Dünyaya Yön Veren Bilim İnsanları	İletişim ve sunum becerisi gelişir.	Önceki hafta hazırladıkları afişleri bu hafta sunarlar.
Kütüphane	34.Hafta	Sesli Okuyorum-Vurguluyorum	Vurgu yapar. Ses tonunu doğru kullanır.	Seçilen bir kitabı sesli olarak bütün sınıf okur. Herkese bir paragraf düşer. Okurken vurgu ve tonlamalara özen gösterilir.
Kütüphane	35.Hafta	Resimli Ansiklopedilerle Hem Eğleniyorum Hem Öğreniyorum.	Kütüphane kaynaklarını etkin kullanır.	Öğrenciler atlas ve ansiklopedi rafından istedikleri konuda bir kaynak seçer. Ardından seçtikleri kaynakları inceler. Grup halinde çalışılabilir. Dersin sonuna doğru öğrendikleri ilginç bilgileri sınıfla paylaşırlar.

Kütüphane	36.Hafta	Kütüphane Dersinden Beklentilerim-Öğrendiklerim	Değerlendirme yapar.	Öğrencilere sene başında bu dersten beklentileriniz nelerdi, beklentileriniz karşılık buldu mu, burada neler öğrendik soruları yöneltilerek bir değerlendirme yapılır.

5.1.4 Kütüphane Dersi 4. Sınıf Müfredat Modeli

Tablo 5.1.4 Kütüphane dersi 4. sınıf müfredat modeli

DERS	HAFTA	KONU	KAZANIM	UYGULAMA VE NOTLAR
Kütüphane	1.Hafta	Tanışma-Kütüphane Kurallarını Belirleme	Kural belirleme sürecinde rol alır.	Tanışmadan sonra kütüphanede uyulması gereken kurallar hakkında anlaşma yapılır.
Kütüphane	2.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Kaynak Tarama	Kaynak taraması yapar. Araştırma becerisi güçlenir.	Öğretmen bir araştırma konusu belirler. Öğrenciler kütüphane kaynaklarından konuya dair araştırma yapar. Bulduğu kaynakları sınıfla paylaşır.
Kütüphane	3.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Kaynak Gösterme	Kaynak gösterir.	Kütüphanede bulunan bilgi içerikli herhangi bir kitaptan kısa bilgiler toplar. Bu bilgileri ve bilgilerin kaynağını kendilerine verilen çalışma kağıdına not alırlar. Kitap adı, yazar adı, yayınevi ve sayfa numarası sıralamasına uyarlar.
Kütüphane	4.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Kaynağı Verilen	Kaynağı verilen bilgiyi bulur. Bilgi okuryazarlığı becerisi güçlenir.	Önceki hafta kaynak gösterilerek toplanan bilgilerin olduğu çalışma kağıtları rastgele öğrencilere verilir. Her öğrenciden kaynaktan yola

		Bilgiye Ulaşma		çıkarak verilen bilginin bulunması istenir.
Kütüphane	5.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-İnternet Araştırmalarında Kaynak Gösterme	İnternet kaynağını gösterir.	Öğrencilere bir araştırma konusu verilir. Kütüphanedeki bilgisayar ya da tabletten bu konuyu araştıran öğrenciler sitenin web adresini yazarak kaynak gösterirler. Güvenilir sitelerden araştırma yapmaları, sitenin uzantısına dikkat etmeleri hatırlatılır. Gov, org, edu, info uzantılı sitelerden örnek gösterilir.
Kütüphane	6.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Kaynakça Hazırlama	Kaynakça hazırlar.	Öğrencilere araştırma ödevi verilir. Araştırma yaparken hem basılı kitap hem de interneti kullanmaları istenir. Kaynak gösterme yöntemi ile kaynakça hazırlamaları beklenir.
Kütüphane	7.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Doğruluk Kontrolü	Bilgilerin güvenilirliğini sorgular.	Öğrenciler önceki hafta ödev verilen çalışmalarını getirirler. Öğretmen herkese doğruluk kontrolü formunu dağıtır. Öğrenciler formu doldurarak bilgilerinin doğruluğunu teyit ederler.

Kütüphane	8.Hafta	Akademik Dürüstlüğe Giriş-Sunum	Sunum yapar. Sunum becerisi gelişir.	Araştırma konularını sırayla sunarlar.
Kütüphane	9.Hafta	İntihal Nedir?	İntihal kavramını öğrenir.	İntihal konusu işlenir. Aşağıda linki bulunan ilgili video seyredilir. Ardından on kelime oynanır. İntihalin kendilerine çağrıştırdığı kelimelerden on tane yazarlar ve yazılanlar sınıfla paylaşılır. https://www.iienstitu.com/blog/intihal-ne-demek
Kütüphane	10.Hafta	İntihal Nedir?	İçerik üretir.	Öğrencilere akıllı tahtadan intihal haberleri ve intihal ile ilgili karitürler gösteriler. Öğrenciler gösterilen karikatürleri yorumladıktan sonra kendileri intihali anlatan karikatür çalışması yaparlar. Bu çalışmalar panoda sergilenir.
Kütüphane	11.Hafta	Bilgi Okuryazarlığı Nedir?	Düşünme becerisi sergiler. Bilgi okuryazarlığı kavramını öğrenir.	Bilgi okuryazarlığı kavramı üzerine tartışılır. Aşağıda linki verilmiş olan videolar seyredilir. Son olarak bilgi okuryazarlığı kavramı ile ilgili çalışma kağıdına öğrendiklerini, bu konuda düşündüklerine yazarlar. https://www.youtube.com/watch?v=gTmU2TaFLsM https://www.youtube.com/watch?v=6Ro6BRKBAag

Kütüphane	12.Hafta	Telif Hakkı Nedir?	Telif kavramını öğrenir. Slogan üretir.	Telif Hakkı konusu işlenir. Konu ile ilgili aşağıda linki bulunan kamu spotu ile video seyredilir. Öğrencilerden kendilerine verilen çalışma kağıtlarına telif hakkı ile ilgili slogan üretip yazmaları beklenir. Sloganlarını bir görsel ile destekleyebilirler. https://www.youtube.com/watch?v=adBDhD3Pxiw https://www.youtube.com/watch?v=57iZ-yKDmho
Kütüphane	13.Hafta	Telif Hakkı Nedir?	Sunum becerisi gelişir.	Önceki hafta hazırladıkları slogan ve görseli sınıfla paylaşırlar.
Kütüphane	14.Hafta	Telif Hakkı Nedir?	Organizasyon becerisi güçlenir.	Sivil Toplum Kuruluşlarının neden ve nasıl oluştuğunu öğretmen açıklar. Ardından öğrenciler gruplara ayrılır ve

				telif haklarını korumaya yönelik bir STK kurma projesi tasarlayıp projelerini anlatırlar.
Kütüphane	15.Hafta	Okuma Saati	Kütüphanede kitap okur. Kütüphane kültürü ve okuma kültürü kazanır.	Bütün sınıfın okuyacağı bir kitap seçilerek satın alınır. Derste bu kitap okunur.
Kütüphane	16.Hafta	Okuma Saati	Kütüphanede kitap okur. Kütüphane kültürü ve okuma kültürü kazanır.	Bütün sınıfın okuyacağı bir kitap seçilerek satın alınır. Derste bu kitap okunur.
Kütüphane	17.Hafta	Kitap Haritası Oluşturma	Değerlendirme yapar.	Sınıfın okuduğu kitap ile ilgili öğrenciler öğretmenin yol göstermesi ile bir kitap haritası oluştururlar. Bu haritada kitap adı, yazar adı, yayınevi, basım yeri, sayfası, konusu, ana fikri, karakterleri vb. aşamaların açıklamaları yer alır.
Kütüphane	18.Hafta	Kitap Tahlil Etme	Değerlendirme yapar.	Kitaptaki olaylar ve karakterler hakkında ve yazarın düşünce yapısını fark etmek hakkında öğretmenin yönlendirici soruları ile derin bir beyin fırtınası yapılır.
Kütüphane	19.Hafta	Teknolojinin Yaşamımıza ve	Yapay zeka kavramını irdeler.	Millet Kütüphanesi'nde bulunan yapay zekalı robotun haberi seyredilir. Yapay zekalı robotların dünyamıza etkisi

		Kütüphanelere Etkisi		düşünülür. Kütüphanede bulunacak bir yapay zekalı robotun işlevi nasıl olurdu tartışılır. Ardından her öğrenci bir robot hayal eder, tasarlayıp çizer ve bu robotun görevlerini belirler. Sosyal Bilgiler dersinde bulunan "Bilim, Teknoloji ve Toplum" ünitesini destekler. https://www.trthaber.com/haber/gundem/millet-kutuphanesinin-yapay-zekali-robotu-558939.html
Kütüphane	20.Hafta	Teknolojinin Yaşamımıza ve Kütüphanelere Etkisi	Düşünme becerisi gelişir. El becerisi gelişir.	Geçen hafta çizdikleri robotun bu hafta koli, karton, pet şişe vb. atıklar getirerek maketini yaparlar. Görevlerini istedikleri bir yöntemle kütüphane robotunun üzerine yazarlar ve ona bir isim verirler. Kütbot vb. gibi.
Kütüphane	21.Hafta	Sesli Okuma	Vurgu ve tonlamalara dikkat ederek kitap okur.	Öğretmenin seçtiği bir kitap sesli bir şekilde her öğrenci tarafından bir paragraf okunacak şekilde okunur. Vurgu ve tonlamalara dikkat edilir. Sonunda kitabın vermek istediği mesaj hakkında düşünülür. Tavsiye kitap: Editör Yako

Kütüphane	22.Hafta	Etkileşimli Okuma	Okuduğunu anlar, sorgular.	Öğretmen tarafından seçilen bir kitap sınıf ile sorgulanarak okunur. Ardından bu kitaptaki bir olayı ya da bir karakteri anımsatacak bir ürün çalışması düşünülür. Ne yapılacağına dair ortak bir karar alınır ve sonraki hafta gerekli malzemeler getirilerek ürün hazırlanır. Origami yöntemi ile hazırlanabilecek bir ürün olabilir. Ya da üç boyutlu bir karakter, mekan tasarımı yapılabilir. Maket çalışması olabilir.
Kütüphane	23.Hafta	Etkileşimli Okuma	Düşünme becerisi gelişir. El becerisi gelişir. Üretme becerisi gelişir.	Geçen hafta planlanan ürün etkinliği bu hafta gerçekleştirilir.
Kütüphane	24.Hafta	Okuma Saati	Kütüphane kültürü ve bilinci oluşur. Kitap ödünç alınması teşvik edilir.	Kütüphaneden seçtikleri bir kitabı ödünç alıp okumaya başlarlar.
Kütüphane	25.Hafta	Okuma Saati	Kütüphane kültürü ve bilinci oluşur. Kitap ödünç alınması teşvik edilir.	Kütüphaneden seçtikleri bir kitabı ödünç alıp okumaya başlarlar.

Kütüphane	26.Hafta	Yaşadığım Şehri Tanıyorum	Mekan farkındalığı oluşur.	İstanbul'da bulunan (İstanbul'daki okullar için, herkes yaşadığı şehre göre değiştirebilir.) tarihi mekanlar hakkında aşağıda linki yer alan videolar seyredilir. Öğrenciler öğrendikleri ilginç bilgileri not alır. Gelecek hafta araştırmak üzere mekanlardan birini seçmeleri beklenir Bu ders Sosyal Bilgiler dersinde bulunan "Kültür ve Miras" temasını destekler. GÖRMEK GEREK / İSTANBUL / BEYAZIT YANGIN KULESİ GÖRMEK GEREK / İSTANBUL / GALATA KULESİ .
Kütüphane	27.Hafta	Yaşadığım Şehri Tanıyorum	Araştırma becerisi gelişir. Mekan Farkındalığı oluşur.	Öğrenciler yaşadıkları şehirde bulunan tarihi mekanlardan bir tanesi seçer ve kütüphane kaynaklarından yararlanarak bir araştırma yapar. Araştırmasında kaynak göstermesi hatırlatılır.
Kütüphane	28.Hafta	Yaşadığım Şehri Tanıyorum	Sunum yapar.	Önceki hafta hazırladıkları çalışmayı sunup bilgi alışverişinde bulunurlar.
Kütüphane	29.Hafta	Görsel Okuma	Görsel okuryazarlık becerisi gelişir.	Türkçe dersi konusuna dahil olan görsel okuma çalışmasına destek olacak bir ders yapılır. Belirlenmiş bazı sanat eserlerini

			Sanat okuryazarlığı becerisi gelişir.	yorumlamaya dayalı bir ders gerçekleştirilir.
Kütüphane	30.Hafta	Çizgi Roman	Çizgi roman türünü tanır.	Türkçe dersi konusuna da dahil olan çizgi roman türü ele alınır. Kütüphanede bulunan çizgi roman türleri incelenir. Ardından Bilim Çocuk dergisinin web sitesinden çizgi romanlar akıllı tahtadan açılarak okunur.
Kütüphane	31.Hafta	Çizgi Roman	Çizgi roman tasarlar. Olay örgüsü kurar.	Öğrenciler kendilerine verilen sayfayı karelere ayırarak öğretmenin yol göstermesi ile bir çizgi roman çalışması yaparlar. Konu serbesttir.
Kütüphane	32.Hafta	Dünyamı Tanıyorum	Farklı kültürleri tanır.	Öğrenciler ikişerli gruplara ayrılıp araştırmak için bir ülke seçerler. Kütüphane kaynaklarını kullanarak bir araştırma yaparlar. Sunum hazırlarlar.
Kütüphane	33.Hafta	Dünyamı Tanıyorum	Farklı kültürleri tanır.	Araştırdıkları ülkeyi simgeleyen bir eşya, meyve, sebze vb. bir ürün getiren öğrenciler sunumlarını gerçekleştirirler.
Kütüphane	34.Hafta	Alıntı Yapma	Alıntı yapar.	Öğrenciler rastgele kütüphanedeki kitapları inceler. Dikkatlerini çeken bir cümleyi kendilerine verilen alıntı kağıdına yazarlar. Kitap adı, yazar adı belirtilmelidir.

				Ardından hepsi birleştirilerek bir alıntı köşesi oluşturulur.
Kütüphane	35.Hafta	Okuma Saati	Sessiz okuma yapar.	Kitap okunur.
Kütüphane	36.Hafta	Kütüphane Dersi Değerlendirmesi	Değerlendirme yapar.	Öğrencilerden derste neler beklediniz, neler öğrendiniz diye sorular yönlendirilerek genel bir değerlendirme yapılır.

Yukarıdaki müfredat planından yola çıkarak her sınıf seviyesi için kütüphane kazanımlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Sınıf Kazanımları:

- Kütüphane kültürü oluşur.
- Kitap ve kütüphane sevgisi kazanır.
- Ödünç ve iade kavramlarını öğrenir.
- Yazar, çizer, yayınevi kavramlarını tanır.
- Hayal gücünü kullanma yeteneği desteklenir. Üretici potansiyel desteklenir.
- Okuma, vurgulama becerisi desteklenir.
- Kültürüne ait masalları tanır.
- Farklı kültürlere ait masalları tanır.
- Hayal kurma yeteneği gelişir. Sözcükler arasında anlamlı bağ kurma becerisi desteklenir.
- Sesli kitabın işlevini öğrenir.
- Görsel okuryazarlık becerisi desteklenir.
- Mekan farkındalığı kazanır.
- Karşılaştırma yeteneği desteklenir.
  Kütüphane bilinci desteklenir.
- Olayları mantık çerçevesinde sıralar. Olaylar arasında bağlantı kurar.
- Duyduğunu yorumlar. Anladığını ifade eder. Kendini, duygularını farklı araçlarla ifade eder.
- Duygularını fark eder.

2. Sınıf Kazanımları:

- Okumanın önemini anlar.
- Bilgi kaynakları kavramını öğrenir. Bilgi kaynaklarını tanır.
- Kitap seçimine dair kriterler oluşturur.
- Zorluklar karşısında çözüm üretir. Yaratıcı düşünür. Yazma yeteneği desteklenir.
- Araştırır. Sınıflandırma becerisi kazanır.
- Okuma becerisi gelişir. Kendini ifade eder.
- Masal yazı türünü tanır.
- Mekan farkındalığı artar.
- Araştırma becerisi desteklenir.
- Harita okuması yapar.
- Sözlük araştırması yapar, araştırma yapmayı deneyimlerken yeni sözcükler öğrenir.
- Fabl yazı türünü tanır.

3. Sınıf Kazanımları:

- Duyu organlarını tanır.
- Eleştirel okuma becerisi kazanır
- İletişim becerisi desteklenir.
- Okuduğunu anlama-yorumlama becerisi desteklenir.
- Bilgi okuryazarlığı becerisi edinir.
- Korsan kitap ile orijinal kitabın ayrımını yapar.
- Kitabın meydana gelme merhalelerini öğrenir.
- Yazar kimdir, yayınevi nedir, ön ve arka kapak ne işe yarar, sorgular.
- Düşünme becerisi gelişir.
- Geçmişten günümüze değişen bilgi kaynaklarını inceler.
- Çivi yazısını deneyimler.
- Eleştirel düşünme becerisi desteklenir.
- Sosyal ilişki becerileri desteklenir.
- Kitap okur. Kütüphane ve okuma kültürü kazanması desteklenir.
- Kütüphane kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.
- Kitap tahlili yapar.

4. Sınıf Kazanımları:

- Kaynak taraması yapar.
- Araştırma becerisi güçlenir.
- Kaynak gösterir.
- Kaynağı verilen bilgiyi bulur.
- Bilgi okuryazarlığı becerisi güçlenir.
- Kaynakça hazırlar.
- Edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular.
- İntihal kavramını öğrenir.
- Akademik dürüstlük kavramını öğrenir.
- Telif kavramını öğrenir. Slogan üretir.
- Görsel okuryazarlık becerisi gelişir.
- Sanat okuryazarlığı becerisi gelişir.
- Çizgi roman türünü tanır. Görsel okuma becerisi gelişir.
- Farklı kültürleri tanır.
- Çalışmalarında alıntı yapar.

Müfredat planı ve kazanımlardan anlaşılacağı üzere önerilen kütüphane dersi, 1. ve 2. sınıflarda kitap ve kütüphane sevgisi aşılayarak öğrenci ile kitap ve kütüphane arasında bir bağ kurmayı amaçlarken; 3. ve 4. sınıflarda ise kütüphane kültürü oluşturmayı, bilgi okuryazarlığı becerilerini desteklemeyi, analitik düşünmeye yönlendirmeyi ve akademik dürüst bireyler yetiştirmeyi hedefler.

Hazırlanan müfredat bir eğitim-öğretim döneminin 36 haftasını kapsayacak şekilde 6 üniteye ayrılmıştır. Her sınıf seviyesi için her ünite 6 haftayı kapsamaktadır.

1. Sınıflar Kütüphane Dersi Ünite Planı:

1. Ünite – Kütüphane Kurallarını Öğreniyorum
2. Ünite – Duygularımız
3. Ünite – Zaman ve Mekan, Dünyada Kütüphaneler
4. Ünite – Gezegenimi ve Yaşadığım Şehri Tanıyorum
5. Ünite – Kitabın Serüveni
6. Ünite – Masallar

2. Sınıflar Kütüphane Dersi Ünite Planı:

1. Ünite – Kitap Okumayı Seviyorum

2. Ünite – Güçlüklerle Baş Ediyorum

3. Ünite – Kütüphanemi Tanıyorum

4. Ünite – Yazı Türleri: Masal

5. Ünite – Araştırma Becerileri

6. Ünite – Yazı Türleri- Fabl

3. Sınıflar Kütüphane Dersi Ünite Planı:

1. Ünite – Okumayı Seviyorum

2. Ünite – Kitabın Yolculuğu

3. Ünite – Geçmişten Günümüze Bilgi Kaynakları

4. Ünite – Eleştirel Okuma

5. Ünite – Okuyorum, Üretiyorum

6. Ünite – Okul Kütüphanemde Öğrenmeyi Deneyimliyorum

4. Sınıflar Kütüphane Dersi Ünite Planı:

1. Ünite – Akademik Dürüstlüğe Giriş

2. Ünite – Bilgi Okuryazarlığı Becerileri

3. Ünite – Kitap Tahlil Etme

4. Ünite – Kütüphane Kültürü

5. Ünite – Mekan- Kültür İlişkisi

6. Ünite – Okul Kütüphanemde Araştırıyorum, Öğreniyorum

5.1.5 Kütüphane Dersi Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Ölçme ve değerlendirme, öğretimin hem ayrılmaz bir parçası hem de tamamlayıcı bir sürecidir. Bir öğretim programı uygulandığında, sürecin her aşamasında öğrencinin gelişiminin gözlemlenmesi ve öğrenme-öğretme sürecinin belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşmadığının takip edilmesi önemlidir.[53]

Her branş dersinde olduğu gibi kütüphane dersinde de öğrencinin öğrenme deneyiminin gözlemlenmesi ve öğrenme sürecinin takip edilebilmesi için ölçme ve değerlendirme prosedürünün olması gerekmektedir. Bu prosedürde, ölçme değerlendirme yöntemleri, ölçme ve değerlendirme araçları açık bir şekilde ifade edilmelidir. Bu araçlar sayesinde öğrencinin öğrenme süreci kanıtlanmış olur. Kütüphane dersinde ölçme ve

[53] Milli Eğitim Bakanlığı, "Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)", https://tymm.meb.gov.tr/olcme-degerlendirme [Erişim tarihi: 28.08.2024].

Değerlendirme sürecinde aşağıdaki iki yöntem kullanılabilir:

- **Süreç odaklı değerlendirme:** Öğrencinin öğrenme sürecini değerlendiren araçlar kullanılır ya da tasarlanır. Öğrenci projeleri, sınıf içi tartışmalar, hikaye tamamlama, kavramlardan/görsellerden hareketle metin oluşturma, zihin haritası, kavram haritası, Y tablosu vb. gibi.
- **Gözlem ve dönüt:** Öğretmenlerin sürekli gözlem yaparak öğrencilere geri bildirim vermesi gerekmektedir. Değerlendirme sadece testlerle değil, öğrencinin okuma sürecine katılımı, yorumlama becerileri ve üretkenliği ile ölçülmelidir. Öğrencilerin öğrenme deneyimleri neticesinde oluşturdukları her bir ürün öğretmen için ölçme ve değerlendirme aracıdır.

5. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde eğitim ve öğretim ihtiyaçları da geçen zaman ve teknolojik gelişmelerle beraber değişip gelişmektedir. Bilgi çağı, öğrencileri bilgi okuryazarı olarak yetiştirmeyi zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda gerek devlet okullarında gerekse özel okullarda farklı uygulamalara gidilmiştir. Kısa süre önce değerlendirmeye sunulan MEB Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde pek çok okuryazarlık türüne vurgu yapılarak öğrencilerin okuryazarlık becerilerinin gelişiminin önemine değinilmiştir. Özellikle ilkokul öğrencileri için, bu becerilerin Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi gibi derslere entegre edilecek şekilde uygulanabileceği belirtilmiştir. Bunun yanında 1, 2, 3 ve 4. sınıf kademelerinde derslerin bir ünitesini okuma-anlama, kütüphane kültürü oluşturma çalışmaları için ayrılması önerisini bu modelde görmekteyiz. Okuma kültürü adına ileri bir adım olmasına rağmen günümüz şartlarında yetersiz olduğu açıktır. Bu konu sadece tek bir ünitede değil sene boyunca gündemde olmalıdır. Okuma kültürü kazanımı, bilgi okuryazarlığı becerilerinin bütün derslere entegre edilmesi elbette faydalı ancak yetersizdir. Bunun yetersiz olduğu/olacağı ülkemizde kitap okuma seviyesinin düşük olmasından açıkça anlaşılmaktadır. Bunun yanında okuduğunu anlama, yorumlama, eleştirel bakış açısıyla yaklaşma ve yeni bir bilgiye, yoruma ulaşma aşamalarını da içine alan okuma becerileri konusunda beklenen düzeyde olunmadığını PISA 2022 okuma becerileri raporu göstermektedir. Bu gidişata bir son vermek, ülkemizde öğrencilerin ilkokul yıllarında okuma kültürü kazanmalarını sağlayarak bilgi okuryazarı bireyler olarak yetiştirebilmek için daha kapsayıcı, sürdürülebilir, özel ve devlet olmak üzere her okulda uygulanabilir yeni bir yönteme ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

Okuma kültürü eğitimi sadece okuma-anlama alanında değil bütün disiplinlerde öğrencilerin başarısına etki edecek bir süreçtir. Aslında sadece bu bile konunun önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu denli önemli bir konuda özellikle devlet ve özel okulların okuma kültürü eğitimi konusunda çok farklı yöntemler kullanması ülkemizde ciddi oranda fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Kimi okullarda okuma/kütüphane dersi bulunurken kiminde bulunmamaktadır. Kimi okulda alan mezunu kütüphaneciler/kütüphane öğretmenleri çalışırken kiminde hiç öğretmen yoktur. Üstelik pek çok devlet okulu kütüphanesinin imkanları sınırlıdır. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini karşılamak için yetersizdir. Kısaca okuma kültürü eğitimi her okulun hatta o okuldaki kütüphane öğretmeninin ya da Türkçe öğretmeninin inisiyatifine bırakılmış durumdadır. Bu konunun en etkili şekilde çözülmesi için ülkemizde bazı adımların atılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Öncelikle en ücra köyden metropole uzanan çerçevede her okulda çağımızın gerektirdiği becerileri kazandırmaya yardımcı olabilecek

donanımda okul kütüphanesi olmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı bu kütüphanelere kütüphane öğretmeni atamalıdır. Ayrıca okul kütüphanelerinde görev yapacak kütüphane öğretmenlerinin formasyon alması, iş tanımlarını daha açık hale getirecektir. Zira bir üniversite kütüphanecisi ya da bir halk kütüphanecisi ile okul kütüphanecisinin iş tanımı çok farklıdır. Bunun resmileşmesi bu konudaki iş tanımı kargaşasına da son verecektir. Bu imkanların sağlandığı özel ve devlet okulları kütüphanelerinde öğrencilerin okuma kültürü kazanmasına yönelik bir okuma dersi olması, öğrencilerin hem kitap ve kütüphane ile bağlarını kuvvetlendirir hem de onların bilgi okuryazarı bireyler olmalarına olanak tanır.

İlkokul kademelerinde okuma anlama becerilerini geliştiren, kitabı ve kütüphaneyi ilgi çekici bir konuma getiren, öğrencilerin araştıran-sorgulayan bilgi okuryazarı bireyler olarak yetişmesine katkı sunan bir okuma dersi, ülkemizde çocuklara okuma kültürü kazandırmak konusunda önemli bir adım olacaktır. Bazı özel okullarda uygulanan okuma/kütüphane derslerinin çocuklardaki önemli etkilerini kısa süre önce yapılan çalışmalarda görmek mümkündür. Bahar Güzel'in ALKEV Okulları'nda gerçekleştirdiği test buna örnektir. Bu testte öğrencilerle branş derslerini destekleyecek bir içerik ile kütüphane dersi yapılmıştır. Hem öğrencilerin keyif aldığı hem de sınıf öğretmenlerinin derslerine fayda sağlayacak kazanımların olduğu belirtilmiştir.[54]

Okul kütüphaneleri eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir bütünüdür. Öğrencilere okuma kültürü kazandırılması hem okuma becerilerine katkı sağlayacak hem farklı disiplinlerde akademik başarıyı arttıracak hem de öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirecektir. Bu gelişim toplum olarak gelişmemizde önemli bir adım olacaktır. Buna göre bu çalışmanın önerileri aşağıdaki gibidir.

- Her okulda bir okul kütüphanesi bulunmalıdır.
- Okul kütüphanelerinde müfredatı destekleyecek içeriğe sahip kitaplar ve öğrenciye okuma sevgisi kazandıracak kitaplar koleksiyonda bulunmalıdır.
- Okul kütüphaneleri dijital kaynakları bulundurmalıdır. Öğrencilerin bilgi erişimi ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlilikte olmalıdır.
- Özel ve devlet okulları olmak üzere her okula bir kütüphaneci atanmalıdır.
- Bilgi ve Belge Yönetimi bölümünde okul kütüphanecisi olmak isteyenler için bu alana yönelik dersler yapılmalıdır.

[54] Bahar Güzel, "*Okul Kütüphanelerinin İlkokul Müfredat ve Kazanımlarını Desteklemedeki Rolü"* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2023, s.111.

- Okul kütüphanecisi/kütüphane öğretmeni olmak isteyenler için formasyon imkanı sağlanmalıdır.
- Okul kütüphanelerinde bölüm mezunu uzman kütüphaneciler görevlendirilmelidir.
- Okul kütüphanelerinde haftada en az bir saat olmak üzere okuma/kütüphane dersi gerçekleştirilmelidir.
- Okuma/kütüphane dersi içeriği dünyada uygulanabilecek ilerici, yenilikçi, öğrencilerin aktif katılımcı olabileceği şekilde hazırlanmalıdır.
- Öğretmen-kütüphaneci-veli işbirliği her okulda sağlanmalıdır.
- Kütüphane öğretmenleri eğitim-öğretim ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmelidir.
- Kütüphane öğretmeni diğer okul kütüphanecileri ile iletişim halinde olmalıdır.
- Öğrenmeye açık kütüphane öğretmenleri öğrenmeye açık öğrencilerin sayısını arttıracaktır.

Bu tezde okul kütüphanelerinin eğitim ve öğretim sürecine etkisini açıklanmıştır. Öğrencilerin okuma kültürü kazanması için zengin bir kütüphanede etkili bir okuma dersi almasının önemi, faydası belirtilmiştir. Bunun yanında ülkemizde okuma kültürü eğitimi konusunda bir standarda varılması adına örnek bir içerik modeli sunulmuştur. Bu içerik hem öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeyi hedeflerken hem de onların dünya vatandaşı olmasını destekleyecek kazanımları edinmesini amaçlamıştır.

Teknolojik gelişmelerin de etkisiyle değişen ve gelişen eğitim-öğretim faaliyetlerinde okul kütüphanesinin rolü ve okuma dersinin gerekliliği anlaşılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada bu konuda çalışacak araştırmacılar için okuma dersi modeli önerilmiştir.

KAYNAKÇA

Akbulut Güneş, Ayşenur. *"Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri Ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği"* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.

Aksakal, Hanifi. "*Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması (Erzurum İl Merkezi Örneği)"*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018.

Aktay, Sayım. Güvey Akyat, Emel. "İlkokullarda Teknoloji Eğitimi", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi",* 19, (2015), s.21.

Akyüz, Metin. "Çocuk Edebiyatının Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi", Çocuk Edebiyatı - Okuma Kültürünün Temelleri (2020), (ed.) Sedat Karagül & Erhan Şen, Nobel Yayınları, Ankara 2020, s.92-101.

Güzel, Bahar. *Okul Kütüphanelerinin İlkokul Müfredat ve Kazanımlarını Desteklemedeki Rolü,* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2023, s.11.

Baysal, Jale. "Okul kütüphaneleri Türkiye için ne yapabilirler?", Türkiye'de ve Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri (1989), Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Ankara 1989, s.79.

Daley, Megan çev. Sır, Murat. *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek,* Orenda Kitap Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2020, s.52.

Ereni, Saliha. Erkan. Nefise Semra. "Öyküleştirme Yöntemine Dayalı Eğitimin Beş Yaş Çocuklarında Farklılıklara Saygı Kazanımına Etkisinin İncelenmesi" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi,* II, (2016), s. 155.

İleri, Aydın. "Okuma Kültürü ve Okul kütüphaneleri Raporu 2017/ Okul Kütüphanecileri Derneği", *Türk Kütüphaneciliği,* II, (2017), s.262.

Kakırman Yıldız, Asiye. "Türkiye'de Okuma Alışkanlığı Kültürü İçin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Anaokulu Kütüphanelerinin Gerekliliği", *Milli Eğitim Dergisi,* 208, (2015), s. 90.

Kaya, Berna. *Okuma Kültürü Bağlamında Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin İncelenmesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan 2023, s. 8

Kırs, Fatime. *Türkiye'de Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı,* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır 2022, s. 2.

Koç, Okan. *Uluslararası Bakalorya Diploma Programı Uygulayan Özel Okul Kütüphanelerinde Kütüphane Hizmetleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.

Köroğlu, İbrahim Şamil. *Yeni Medya Çağında Okuma Kültürünün dönüşümü: Türkiye'deki Kitap Yayıncılığı Profesyonellerinin Güncel Yaklaşımları ve Yeni Eğilimleri,* Yayımlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021.

Majid, Shaheen., Tan, Venus. "Understanding the Reading Habits of Children in Singapore", *Journal of Educational Media & Library Sciences,* XLV/2, (2007), s. 187-198.

Okur, Alpaslan. *Yaşam Boyu Okuma Eğitimi,* 1. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2013, s. 180-182.

Ortaş, İbrahim. "Türkiye ve Dünyada Kitap Okuma Değerlerinin Karşılaştırması ve Sosyal Yaşamımıza Etkileri", *Türk Kütüphaneciliği,* III, 28, (2014) s.334.

Özgül, İnce Samur. *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s. 17.

Sever, Sedat. *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü,* Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.9.

Şenol, Ebru., Sönmez, Sevengül. *Okuyay Platformu ve Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Kılavuzu,* 1. Baskı, İstanbul 2021, s. 121-141.

Telli, Ayşe. *"Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Güdülenmeleri ile Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi ve Okuma Kültürü Görünümleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme",* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli 2021, s. 1.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.1793.

Yalçıntaş, Esra. "*Okuma Kültürü-Dijital Okuma Farkındalık Programının Özel Eğitim ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Kültürü ve Dijital Okuma Farkındalık Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi",* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Bursa, 2023, s.10.

Yaşar, Hicran. "Yerel Yönetime Bağlı Kütüphanelerde Aile Etkileşimli Faaliyetler", *3. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* (2022), haz. Asiye Kakırman Yıldız, Hiper Yayın, İstanbul 2022, s.86.

Yıldırım, Bilal. "Bilgi Toplumunda Öğretmenlerin Bilgi Liderliği Rolündeki Değişmeler", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 4, (1999), s.221.

Yılmaz, Erol. "Eğitimde Okul Kütüphaneleri: Türkiye'de Durum", *Milli Eğitim Dergisi*, 208, (2015), s.262.

Yüksel Durukan, Ayşe. "Neden Kütüphane Öğretmenine İhtiyacımız Var?", Türk Kütüphaneciliği, 29, (2015), s.46- 49.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Börsenverein des Deutschen Buchhandels, "Gütesiegel Buchkita" https://www.boersenverein.de/boersenverein/aktuelles/detailseite/boersenverein-und-deutscher-bibliotheksverband-praemieren-fruehkindliche-lesefoerderung-bewerbungsstart-fuer-guetesiegel-buchkita-2/
[Erişim tarihi: 10.03.2024].

Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu, "Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi", https://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/raporlar/13_okuma_aliskanligi_karnesi2006.pdf
[Erişim tarihi: 08.09.2024].

IFLA Okul Kütüphaneleri Rehberi, "Okul Kütüphanelerinin Fiziksek ve Dijital Kaynakları", https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/75/1/ifla-school-library-guidelines-tr.pdf
[Erişim Tarihi: 01.05.2024].

IFLA, "IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi" https://kutuphaneci.org.tr/wp-content/uploads/2021/02/okul_kutuphanesi_bildirgesi.pdf [Erişim tarihi: 15.05.2024].

International Baccalaureate Programme "Primary Years Programme" https://www.ibo.org/globalassets/new-structure/brochures-and-infographics/pdfs/pyp-programme-brochure-2017-tu.pdf [Erişim tarihi: 18.05.2024].

Madison Public Library "Family Portraits" https://www.madisonpubliclibrary.org/new/family-portraits [Erişim tarihi: 10.03.2024].

Milli Eğitim Bakanlığı, "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=4845&MevzuatTertip=5 [Erişim tarihi: 15.05.2024].

Milli Eğitim Bakanlığı, "Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)" https://tymm.meb.gov.tr/olcme-degerlendirme [Erişim tarihi: 28.08.2024].

Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "PISA 2022 Türkiye Raporu Okuma Becerileri Alanı" https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_01/26152404_pisa2022_rapor.pdf [Erişim tarihi: 24.03.2024].

National Diet Library, "Çocuk Masallarının Olanakları: Dinleyin, Okuyun ve Öykülerin Dünyasına Girin." https://www.kodomo.go.jp/index.html [Erişim tarihi: 10.03.2024].

Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu, "Okuma Kültürü", https://okuyayplatformu.com/wpcontent/uploads/2020/12/Okuma_Kulturu_web_Resimli.pdf [Erişim tarihi: 31.10.2023].

Türkiye İstatistik Kurumu, "Son 12 Ay İçerisinde Yaş Gruplarına Göre Kitap Okuma Durumu (%)", https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Kalitesi-Modulu-2022-49760 [Erişim tarihi: 06.02.2024].

Yılmaz, Bülent. "Okuma Alışkanlığını Sınav Başarısına Etkisi" https://bulentyilmazblog.wordpress.com/2016/01/31/okuma-aliskanliginin-sinav-basarisina-etkisi/ [Erişim tarihi: 06.09.2024].

MÜFREDAT PLANINDA YER ALAN KAYNAKLAR

Bam Bam Tam - ZIPLA ! SPOR ŞARKISI / Beden Eğitimi Şarkısı

GÖRMEK GEREK / İSTANBUL / BEYAZIT YANGIN KULESİ

GÖRMEK GEREK / İSTANBUL / GALATA KULESİ

https://www.youtube.com/watch?v=ycTWBDkavdM

https://www.youtube.com/watch?v=lA5olClmByU

https://www.youtube.com/watch?v=Lv2nWO9zFt4

https://www.youtube.com/watch?v=4_p5XHyv4Uc

https://sanaltur.mk.gov.tr/

https://www.youtube.com/watch?v=r6Win2iSiaU

https://www.youtube.com/watch?v=F3XUXwlo0Gs

https://www.youtube.com/watch?v=6Ro6BRKBAag

https://www.youtube.com/watch?v=dEBafOtkZ8g

https://www.youtube.com/watch?v=VitCYW5UlYE

https://www.youtube.com/watch?v=K2xYtPwmxMM

https://www.youtube.com/watch?v=gTmU2TaFLsM

https://www.youtube.com/watch?v=nqQBv5Rn3-4

https://www.iienstitu.com/blog/intihal-ne-demek

https://www.youtube.com/watch?v=gTmU2TaFLsM

https://www.youtube.com/watch?v=6Ro6BRKBAag

https://www.youtube.com/watch?v=adBDhD3Pxiw

https://www.youtube.com/watch?v=57iZ-yKDmho

https://www.trthaber.com/haber/gundem/millet-kutuphanesinin-yapay-zekali-robotu-558939.html

Küçük Meşe Palamudu- Sesli Çocuk Kitapları

Miniyo ile Türkiye'yi Geziyorum | İSTANBUL

Neşe Palamudu - Onur Erol